

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Rekrutteringsutfordringa / Lederskap og spiritualitet i en misjonar kirke / "Livet leves når vi møter hverandre" / Bistandsmentalitet - en utfordring for Den norske kirke / Tjenstedifferensieringen - et uløselig problem? / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

St. Hans (Jonsok) - Frode Granerud

5. søndag etter pinse - Hilde Barsnes

6. søndag etter pinse (Aposteldagen) - Silje Sørebo

Prestemangelen vil bli merkbar om ti års tid, om ikkje tilsiget aukar

Rekrutteringsutfordringa

Det har vore eit nokså kontinuerleg fokus på rekrutteringssituasjonen til prestenesta dei siste femten åra. Allereie i 1995 uttrykte Kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteén

bekymring, og i Kultur- og kyrkjekomiteén si budsjettinnstilling for 2008 vart det fremja ei oppmoding til Regjeringa om å lage ein handlingsplan for rekruttering av prestar. Resultatet

av det såkalla rekrutteringsprosjektet, utvikla i samarbeid mellom Kultur- og kyrkjedepartementet og KIFO, vart publisert i to rapportar i fjor, "Prestemangel? Rekruttering til menighetspreststillinger i Den norske kirke", KIFO Notat nr 4/2009, og "I gode og onde dager... Trivsel, belastninger og slutttevurderinger blant menighetsprester i Den norske kirke", KIFO Notat nr 6/2009. Den fyrste peikar på at spørsmålet om mannskapsdekninga og rekrutteringssituasjonen for kyrkjelydsstillingane i Den norske kyrkja utgjer to ulike problemstillingar, ei regional/geografisk og ei demografisk. Det er særleg i utkantstrøk og i dei nordlege bispedømma det er utfordrande å få prestar med dei låge søkjartala vi ser no. I tillegg er det gjerne i dei same områda vanskelegare med vikartilgangen. Den andre problemstillinga går ut på at det på sikt vil bli eit generelt problem å rekruttere til kyrkjelydsstillingane i heile kyrkja. Dette heng saman med at 36 prosent av prestane ifylgje tal frå departementets etatsstatistikk for 2008 er 56 år eller eldre. Så sant ikkje talet på nyutdanna prestar veks, vil avgangen frå eksisterande stillingar bli større enn nyrekrutteringa. Prestemangelen vil bli merkbar om ti års tid, om ikkje tilsigte aukar.

"I gode og onde dager..." presenterer empiriske data og analysar basert på svara frå 301 prestar frå seks bispedømme gjennom eit spørreskjema og dessutan grundige intervju med nokre av dei. Granskninga rettar seg særleg mot tema knytt til levekår, arbeidsforhold og syn på prestenesta. Eit fleirtal av prestane har gode levekår og opplever prestenesta som gjevande og meningsfull. Men eit monaleg mindretal slit og opplever at ein ikkje strekk til verken heime eller på jobb. Den overordna problemstillinga for rapporten har vore spørsmålet om kvifor nokre synast å takle utfordringane i prestenesta, medan andre slit. "Noen opplever prestenesta som det beste yrket i verden, mens andre sliter og vurderer å slutte." (s 82) Det syner seg å vere ein tydeleg samanheng mellom graden av trivsel i arbeidssituasjonen og ynskjet om å bryte opp.

Rapporten teiknar eit nokså samansett bilete og viser til mange faktorar som kan hjelpe til å

forklare dei store variasjonane i opplevinga av jobbmessige påkjenningar og trivsel, og kvifor prestar søkjer seg vekk. Det kan vere at den såkalla presteflukten er ei medieskapt myte. Ifylgje Magne Sandberg og Pål Torkildsen var det i tidsrommet 1980-1999 i Oslo bispedømme berre 22 kyrkjelydsprestar som gjekk til anna stilling utanfor kyrkja, dvs. 5,6 prosent av stillingshavarane ("Prester på rømmen. Hvor mange menighetsprester slutter som prester, og hvorfor slutter de?"; i: Hansen og Huse: *Lærdommer utenfra. En studie av prester som ikke er i menighetstjeneste*. KIFO Rapport nr 13, Tapir forlag 2001). Om dette talet er representativt for alle bispedømme i denne perioden, vil talet på kyrkjelydsprestar som har slutta totalt utgjere om lag 130 prestar. I perioden 2004-2008 syner kyrkjedepartementet sin etatsstatistikk at i gjennomsnitt

berre sju prestar gjekk over til ei stilling utanfor kyrkja. Dette vitnar ikkje om unormal mobilitet i arbeidsmarknaden for prestar, samanlikna med andre arbeidstakarar. Likevel er det verd å merke seg at kvar femte kyrkjelydsprest ifylgje KIFO-rapporten "*Prest i Den norske kirke. En rapport om presters arbeidsforhold*" (Høeg og Gresaker 2009) har vurdert å slutte til fordel for ei stilling utanfor kyrkja.

I spørjegranskninga som ligg til grunn for "I gode og onde dager" svara prestane mellom anna på kva for faktorar dei ville vektlegge viss dei skulle søkje seg til ei anna prestestilling. Desse svara set oss på sporet av viktige område for forbettringspotensiale, ikkje berre med tanke på å halde på dei som alt er i teneste, men like mykje med omsyn til nyrekruttering. Det fyrste punktet handlar om leing og personalomsorg, og lyset vert straks retta mot prostene, den lokale leiaren. 29 prosent av respondentane opplever ikkje den støtta dei har behov for, frå den næraste overordna. Tre av ti prestar kjenner seg åleine når arbeidspresstet tyngjer dei ned. Prosten er ofte ikkje tilgjengeleg, og mange saknar det å bli sett, bli oppmuntra, få tilbakemeldingar på arbeidet ein gjer, og å få hjelp til å avgrense arbeidsmengda. Punkt 2 handlar om høve til spesialisering, noko som kan vere eit viktig ledd i ein plan for rekruttering. Mange unge arbeidstakarar er meir opp-

Eit fleirtal av prestane har gode levekår og opplever prestenesta som gjevande og meningsfull

teknar av horisontale yrkesmulegheiter framfor vertikale. For det tredje er tilgang på vikarar og gode ordningar for dette viktig for å hindre at prestar slit seg ut. Så kjem bustadsituasjonen som eit fjerde punkt som er uunngåeleg når det er snakk om rekruttering. Det handlar både om standarden på prestebustadene, men også på det prinsipielle spørsmålet om bustadordninga si framtid. Somme tek til orde for å senke den øvre aldersgrensa for fritak. Sist, men ikkje minst, gjeld det utfordringa knytt til balansen mellom arbeids- og privatliv, og korleis det kan leggast endå betre til rette på dette feltet via offentlege budsjett, reglar og ordningar.

Rapporten konkluderer med at det er dei langsiktige tiltaka som best vil gagne rekrutteringa til prestestillingane. Det er forståeleg at ein arbeidsgjevar tyr til kortsiktige tiltak av økonomisk art for å lokke søkjarar, men dette kan på lang sikt kome til å slå tilbake. Det viktigaste er å utvikle tiltak som betrar arbeidsforholda for prestane permanent, på dei områda som prestane sjølv dreg fram. Mellom dei er også eit langsiktig arbeid for å betre presteløna, kanskje særleg for dei som har vore i stilling ei stund, slik at det skal vere attraktivt å bli ståande i tenesta.

Avslutningsvis vil eg slutte meg til Vidar Haanes si påpeiking i ein leiarartikkel i våre spalter for tre år sidan av at det viktigaste spørsmålet når det gjeld rekruttering er "hva som skal til for at flere unge menneske opplever å få kall til en tjeneste i kirken, og som følge av det begynner å studere teologi" (LK 13/2007). Han minner om det store ansvaret vi prestar

har for å framstille prestetenesta på ein rett måte. Tankane mine går til den godt vaksne praktikumskandidaten med meir enn tretti års arbeidserfaring, som etter sin stiftspraksis takka medarbeidarane i prostiet og fortalde at han aldri hadde ant kor spennande og gjevande og meningsfullt det kunne vere å gå inn i prestetenestas basisoppgåver. I all rettmessig og naudsynt fokusering på tenesta si ytterside må vi ta oss i vare for å underkommunisere det som til sjuande og sist er det berande og djupt meningsgjevande i tenesta. Kor viktig det enn er å ta tak i dei ytre faktorane til slitasje, er det mykje som tydar på at det eksistensielle meningstapet er ei endå større utfordring. Det er eit tankekors for alle prestar, prestefellesskap og presteleiarar.

" kvar femte kyrkjelydsprest

(...) har vurdert å slutte til fordel for ei stilling utanfor kyrkja

og presteleiarar.
Til Inter Collegas nr 1/2008 sa Ole Martin Grevstad, frivillig leiar i ungdomsarbeidet SVURR, eit

samarbeidsprosjekt mellom fleire kyrkjelydar i Oslo, at den avgjerande grunnen til at mange ungdommar frå dette arbeidet har begynt på teologistudiet, var at dei fekk ansvar og reelle oppgåver knytt til å utvikle og utføre guds-tenesta; dei fekk rett og slett vere "litt prest". Aller størst verknad på rekrutteringsfeltet er den direkte kontakta som kvar einskild prest har med unge (og eldre som kjenner kallet til eit sporskifte) som ein byggjer eit tillitsfullt forhold til og kan utfordre til å ta imot kallet til teneste.

JAN OTTO MYRSETH
jom@ringerike.kirken.no

Lederskap og spiritualitet i en misjonal kirke

AV KNUD JØRGENSEN, DEKANUS VED TAO FONG SHAN I HONG KONG OG FØRSTEAMAUENSIS II VED MENIGHETSFAKULTETET I OSLO

Spiritualitet handler om troens liv og kamp i møtet med Gud og min neste. Det er samme sak, og Luther understreket at ingen blir teolog uten gjennom bønn, meditasjon og anfektelse (*Oratio, meditatio et tentatio faciunt theologium*). Det er tydelig at Luther her talte ut fra sin egen teologitradisjon som augustiner munk, hvor det ikke handlet om å "utvikle" kristentroen, men om å fordype seg i den slik at livet i Kristus vokste seg sterkere. I mystikkens språk handler dette om å velge "den indre vei" - en vei som omfatter fire stasjoner: stillhet, bønn, meditasjon og kontemplasjon. Mystikk forstått på denne måten handler ikke kun om det åndelige eller det uforståelige, men om å trekke inn andre sider av min menneskelighet enn det rasjonelle - også kroppen, sansene, følelsene hører med på den indre vei, som altså ifølge Luther, og mange med ham, ikke er en vei kun for noen få, men for alle, som vil leve for Guds åsyn; for i grunnen handler mystikken om å erfare Gud gjennom min ånd - min ånd møter Guds Ånd eller omvendt, og dette skjer i stillheten, bønningen og kontemplasjonen. Denne spiritualitet må være holistisk i den forstand at den omfavner alle livets områder.¹

Når vi snakker om spiritualitet for misjonale ledere, må vi belyse temaet i et bredere perspektiv, slik at både den misjonale kirkeforståelse og den misjonale forståelsen av lederskap danner bakgrunnen. Begge disse temaer utfolder noe sentralt om troslivets og spiritualitetens rolle.

Det var det amerikanske *The Gospel and Our Culture Network* som skapte begrepet "mis-

sional church" for på den måten å skjelne mellom "missionary" og "missional". Missionary refererer til kirkens spesifikke misjonsaktiviteter, mens ordet missional handler om kirkens gener, om dens natur som sendt av Gud til verden. *Missional* handler dermed om kirkens grunnleggende natur som Guds kalte og sendte folk². En misjonal kirke ønsker å finne seg selv innenfor Guds misjonerende formål i verden; det er dermed et nært forhold mellom misjonal kirke og "missio Dei".

Behovet for et annerledes lederskap er et sentralt anliggende i denne misjonale tenking. Missiologen Leslie Newbigin er opptatt av misjonalt lederskap; Newbigin er hovedarkitekten bak den misjonale tenking. I sin bok *The Gospel in a Pluralist Society*³ spør han hva slags lederskap som kan utruste kirken i dens vitnesbyrd om evangeliet i et pluralistisk samfunn. Oppgaven for et slikt lederskap er, sier han, å lede menigheten som en helhet i en misjon til samfunnet som helhet, for å gjøre krav på hele dets offentlige liv og folkets liv for Guds rike⁴. Samme tema møter vi i litteraturen om misjonal kirke. Årsaken er at lederskap anses for nøkkelen til dannelsen av misjonale fellesskap: "Leadership is a critical gift, provided by the Spirit because, as the Scriptures demonstrate, fundamental change in any body of people requires leaders capable of transforming its life and being transformed themselves."⁵

En misjonal leder ser misjon som den drivende kraft i alt hva kirken er og gjør. En slik tenkning bærer i seg en kritisk holdning til den

konstantinske kirke- og prestemodell. Denne kritikken omfatter også en tradisjonelle teologisk utdannelse. Meget forenklet sagt: Kan det ikke være en fare for at den utdanner til en konsumentkirke som tradisjonelt består av 1 % betalt stab hjulpet av 19 % frivillige som assisterer i diverse oppgaver - med det formål å betjene de 80 % av menigheten, forstått som forbrukere som må tilfredsstilles for å sikre fortsatt støtte?

Den misjonale menighet har som overordnet mål at både betalt og frivillig stab skal utruste alle medlemmer til å engasjere seg i den misjon Gud har gitt dem i den verden hvor de lever og ferdes. I en slik "flytende" kirke⁶ vil lederskap ikke lengre handle om utnevning, autoritet og embetsverk, men om mennesker som leder gjennom eksempel og gjennom et hellig liv - hyrder for et folk på vandring, profeter som midt i ørkenen kan tale håp til trøtte hjerter.

Tradisjonelt har den protestantiske utdanning lagt vekt på å bibringe informasjon og viten, slik at presten kan fungere som lærer, formidle kunnskap og visdom via preken, bibeltimer og annen undervisning. Dette er viktig, men neppe tilstrekkelig. Den misjonale kirke handler om en annerledes forståelse av lederfunksjoner og en annerledes forståelse av hva det vil si å være kirke. Vår evne til å være magneter, som trekker andre til Kristus, blir viktig, slik som det er i en ortodoks sammenheng og i våre søsterkirker i sør og øst. Derfor må en misjonerende kirke legge stor vekt på fordypelse, spiritualitet, nærvær, ekthet og livsstil. Vi må på en ny måte personlig være bærere av den åndelige virkelighet som vår omverden lengter etter. Dersom kirken skal være troverdig når den formidler budskapet om Guds herredømme, må den demonstrere gudsríkets verdier - ydmykhet, ærlighet, integritet, et rent liv, rettferdighet og medlidenhet. Ledere må ikke bare kunne forklare disse verdier, de må være forbilder og leve i gjensidig åpenhet og ansvarlighet med sine menigheter. Denne forståelse av lederskap har dyptgående implikasjoner for hvordan vi identifiserer potensielle ledere, og for måten vi utdanner dem på. En altfor tradisjonell vei - et akademisk miljø basert på konkurranse og individuell innsats - bør vurderes kritisk i lys av det store behov for

karakterdannelse, relasjonsferdigheter og et levende tros liv, slik det allerede skjer på en rekke teologiske utdanningssteder i dag.⁷

Formålet med et misjonalt lederskap er å forme og utruste et folk som demonstrerer og gjør kjent Guds formål og retning i Jesus Kristus. Et slikt lederskap samarbeider med Ånden om å skape et folk hvis liv er et vitnesbyrd om Jesus Kristus. Teksten fra Ef 4,1-16 blir dermed en hovedtekst. Den retning Paulus der setter for lederskap, vokser ut av hans forståelse av Jesu liv og tjeneste. Lederskap er grunnleggende karismatisk basert (en nådegave fra Gud) og handler dermed først og fremst om funksjon og mindre om embete eller ordinasjon. Dermed utfolder Paulus en vifte av forskjellige tjenester (= lederfunksjoner): hyrde, profet, apostol, evangelist og lærer. Disse tjenester konstituerer til sammen kirkens enhet omkring én Herre og én dåp. Det innebærer at kirkens enhet henger tett sammen med denne lederskapsforståelsen⁸. Og både enhet og lederskapsforståelse danner grunnlaget for kirkens misjon. Derfor er formålet med kristent lederskap helt entydig å *utruste de hellige til tjeneste* (Ef 4,11). Legg her merke til hvordan argumentasjonen henger sammen:

... for å utruste de hellige til tjeneste så Kristi kropp bygges opp, inntil vi alle når fram til enheten i troen på Guds sønn og i kjennskapet til ham og blir det modne mennesket som er fullvoksent og har hele Kristi fylde (Ef 4, 12-13).

Tjenester, formål, enhet i troen og de helliges vekst er et samlet hele. Denne forståelsen av lederskap blir dermed for Paulus selve mekanismen for å være i misjon, for å utruste og for kristen modenhet. Mangler vi denne femfoldige lederskapsforståelse, kan vi heller ikke vokse i modenhet.

Så skal vi ikke lenger være umyndige småbarn, ikke la oss kaste hit og dit og drive omkring ved hvert eneste vindpust av ny lære, så vi blir et bytte for menneskers falske spill og listige, forførende knep. Men vi skal være tro mot sannheten i kjærlighet og i ett og alt vokse opp til ham som er hodet, Kristus (Ef 4,14-15).

Med denne paulinske bakgrunn må vi spørre hvor mye skade kirken i Vesten er skyld i ved

å ha mistet, til tider undertrykt, denne avgjørende dimensjon i NTs forståelse av lederskap⁹. Er ikke mangelen på dette femfoldige lederskap en vesentlig årsak til den kirkens umodenhet som i Vesten hindrer kirken i å være en misjonal og en misjonerende kirke? Å kastes hit og dit av hvert vindpust av ny lære kan være en relevant beskrivelse av deler av kirkens historie i Vesten siden det fjerde århundre. Det har neppe tjent kirkens misjon at evangelistens rolle er blitt marginalisert (til munkeordener og frivillige organisasjoner). Enda mer bekymringsfullt er det at funksjonene som profet og apostel er blitt oversett av de etablerte kirker. Det er kun når alle fem lederfunksjoner fungerer i enhet og harmoni, at en kirke blir misjonal og misjonerende. Vi har fortsatt bruk for hyrder og lærer, men i bedre balanse med andre lederfunksjoner enn det vi vanligvis ser i dag.

Der er derfor bruk for at prestens oppgave endres i samsvar med det bibelske forbildet hvor det sanne presteskap er Guds folk: "Dere er et kongelig presteskap..." (1 Pet 2,9) På samme måte talte Luther i starten sterkt om at alle som var krøpet ut av dåpen, var prester, men siden la hans etterfølgere hovedvekten på ledere som husholdere og garantister for Ordets forkynnelse (pedagoger). Hovedoppgaven for et bibelsk lederskap (evangelist, lærer, apostel, hyrde, profeter) er å utruste til tjeneste (Ef 4.10-16), og det er denne hovedoppgave vi må tilbake til. Darrell Guder sier det slik: "... we have forgotten how to read the New Testament as it was intended to be read, *as the equipping of God's people for mission*. When that interpretive key is missing in our biblical study, then every aspect of our ministry is reductionist, that is captive to a reduced and diluted version of the gospel"¹⁰. Å gjenoppdage det førkonstantinske evangelium innebærer altså også å gå bakenfor vår vestlige reduksjon av kirke og lederskap, til en bibelsk forståelse av et tjenende lederskap midt i Guds presteskap = "lekfolket" (Ordet "lekfolk" finnes forøvrig ikke i NT).

Funksjonene som listes opp i Ef 4, er ikke eksklusive, men overlapper hverandre. Funksjonene skal ikke begrenses til et særlig lederskap, men må utføres av hele kirken. Man kan derfor tale om en todimensjonal lesing av

efeserteksten, hvor den ene dimensjonen beskriver ledersystemet, og den andre beskriver hele menighetens tjeneste. Hele menigheten har således en apostolisk oppgave, samtidig med at noen kalles til å være apostel. Det samme gjelder evangelisten og de mange vitner. På den måten har hele Guds folk del i den femfoldige struktur¹¹.

La meg dernest vende tilbake til temaet om spiritualitet. Ole Christian Kvarme mener at det er på tide å hente frem det han kaller "vocational" spiritualitet, og dermed å sette fokus på den personlige dannelsen for tjeneste og misjon¹². Hans anliggende er her både Guds generelle kall til alle troende til et liv i tjeneste, og det særlige kall til åndelig lederskap. En slik spiritualitet begynner med å lære å leve for Guds åsyn på en slik måte at det blir min eksistensielle grunnposisjon: Hvem er jeg når Gud ser meg - hele meg, hele mitt liv med sorg, lengsler, synd og håp. For det andre handler det om det Paulus sier til Timoteus: "Gi akt på deg selv og på læren. Fortsett med det! (eller: den tjeneste du yter)..." (1 Tim 4.16) Å gi akt på seg selv betyr å gjøre seg kjent med en selv. Det må derfor være et enerom i mitt liv, hvor jeg kan føre samtale med meg selv - om selvbilde, selvtillit og følelser¹³. Henry Nouwen bruker uttrykket "the ministry of presence", i motsetning til "a ministry of absence". For det tredje har jeg bruk for et "mellomrom" hvor jeg kan bli synlig for et annet menneske, tale sant om mitt liv og gjøre bruk av skriftemålet. Sigurd Hoel skal ha sagt at mennesket lyver aldri så stygt som når det skal være ærlig med seg selv. Kvarme understreker på samme måte at "we still need to develop a culture and instruments in our church and parish life that provide companionship and counsel to young and old struggling with or reflecting on God's calling to them."¹⁴ For å utvikle et bredt misjonalt lederskap er disse perspektivene sentrale. På en annen måte enn i den konstantinske modell blir den misjonale leder avhengig av disiplinert bønn, skriftlese ("immersing oneself in Scripture" er uttrykket man bruker i misjonal sammenheng) og å søke åndelig veiledning i fellesskapet med en venn, kollega eller åndelig veileder. Bare med et slikt utgangspunkt kan integrerte ledere vise en

spiritualitet, som synliggjør Kristus-glede og Kristus-avhengighet.

De bærende elementene i en slik misjons-spiritualitet er menigheten som sosialt og sakramentalt fellesskap og den enkeltes kontemplative våkenhet/varhet. Den kanskje største utfordringen er å etablere en livsstil der en øver seg i å være stille, mottakende overfor Gud, være i bønn. Vår kultur motarbeider dette. Disiplin er nødvendig. Uten askese (det å frivillig gi avkall på noe for å oppnå et høyere mål) utvikles aldri våkenheten. Våkenhet overfor Gud holdes sammen med våkenhet overfor en selv, og andre. Utfordringen er å være i vital kontakt med sin egen virkelighet slik denne åpner seg i bønnens relasjon til Gud. Retreat må bli en selvfølgelig del av en hver misjonærforberedelse¹⁵.

Dette handler både om liturgi og lønnkammer. Gerhard Pedersen sier¹⁶ at det bør være en vekselvirkning mellom liturgiens "store" perspektiv og det enkelte menneskelivs "lille" perspektiv: Den Gud som vi i liturgien priser som universets skaper og historiens herre, er den samme Gud som jeg ber til i mitt lønnkammer - han, som har skapt meg, ser meg, elsker meg og har omsorg for meg. Dernest handler det om å bruke noen av de faste tidebønner. Selv har jeg hatt glede av Luthers veiledning i hans lille katekisme om morgen- og aftenbønn. Det å begynne dagen med å si forsakelsen og troen er blitt en del av min livsrytme. Og så har mine år i en organisasjon som fokuserer på spiritualitet, lært meg verdien av meditasjon som bønn. Dette henger også sammen med kontemplativ bønn - å finne et rom hvor jeg sitter stille i Guds nærvær og venter på ham. Mitt hode er så "stort" at stillheten i den kontemplative bønn er blitt viktig for meg. Jesuitten Gerard Hughes har skrevet en liten bok om spiritualitet, som heter "Gud i alt"¹⁷, hvor han sier at vi må være stille i bønner, slik at Gud kan lære oss hvem Gud er, i stedet for at vi forteller Gud hvordan Gud burde være. Han foreslår at en av måtene å være stille på er å lytte til hva Gud sier til oss gjennom *våre sanser, følelser og erfaringer*. Gud er til stede for oss i våre egne erfaringer.

Et slikt trosliv vil legge vekt på *disippelskap*. Kristen spiritualitet er etterfølgelse, forsakelse

og tro. Kjennetegnet på disippelskap er en kristussentrert holdning, beredskap til oppbrudd (Exodus-beredskap), bevegelse ("de, som tilhører veien"), å være rettet mot fremtiden, fylt av håp. Lydhørhet og vilje til å følge ut til en verden som har bruk for Guds folks misjonale fantasi ("the missional imagination of God's people"¹⁸). Det er denne fantasien som må danne grunnlag for visjon, fornyelse og kreativitet.

¹ Tore Laugerud, *Misjonsspiritualitet*, foredrag i Borg, 2004; se også Tore Laugerud, "Mission and Contemplation: Mission Spirituality in the 21st century" i Tormod Engelsen, Ernst Harbakk, Rolv Olsen & Thor Strandenæs (red.), *Mission to the World. Communicating the Gospel in the 21st Century* 2007, s.117-137.

² Darrell L. Guder (red.), *Missional Church. A Vision for the Sending of the Church in North America*, William Eerdmans, 1998, s 11.

³ Newbigin, Leslie, *The Gospel in a Pluralist Society*. Grand Rapids: William Eerdmans, 1989.

⁴ Newbigin 1989: 234f.

⁵ Guder 1998: 183.

⁶ Pete Ward, *Liquid Church*, Peabody: Hendrickson Publishers, 2004.

⁷ Eddie Gibbs, *Leadership Next. Changing Leaders in a Changing Culture*. Downers Grove: InterVarsity Press, 2005:41.

⁸ Frost & Hirsch, 2003: 168 f.

⁹ Eddie Gibbs, "Preparing Leadership for an "Emerging" Church", i Tormod Engelsen med flere 2007: 336. Frost & Hirsch, 2003: 169f.

¹⁰ Guder 2000:188.

¹¹ Frost & Hirsch 170ff.

¹² Ole Christian Kvarme, "Formation for Ministry and Mission: Reflections on Vocational Spirituality", i Tormod Engelsen med flere 2007: 375-81.

¹³ Fritt sitert etter et foredrag av Leif Gunnar Engedal i 2008.

¹⁴ Kvarme 2007:379.

¹⁵ Laugerud 2004.

¹⁶ Gerhard Pedersen, "Åndelig vejledning - en del af kirkens tradition", i Marianne Bach (red.), *Åndelig vejledning - en del af den kirkelige tradition*, København: Aros, 2004.

¹⁷ Gerard W. Hughes, *Gud i alt*, Oslo: Verbum, 2003.

¹⁸ Gibbs 2005:206.

”Livet leves når vi møter hverandre” (Martin Buber)

AV EYOLF BERG, PREST

Europakonferansen for sjesorg blant hørselshemmede arrangeres annet hvert år av Det internasjonale forbundet for sjesorg blant hørselshemmede (Internationaler Verband für Schwerhörigenseelsorge - IVSS-Churchear). Forrige konferanse fant sted i september 2008, og det betyr at den neste konferansen finner sted i år, nærmere bestemt i tidsrommet 6.-10. september, i Cluj Napoca (tidligere Klausenburg) i Romania.

Konferansens fokus er, som navnet sier, de hørselshemmede, et begrep som omfatter alt fra lettere tunghørte til døve og døvblitte (mennesker som ikke er født døve, men som blir døve enten i løpet av oppveksten eller i voksen alder).

De hørselshemmede vil i årene som kommer, utgjøre en stadig større del av menighetene og ikke lenger bare blant de eldre menighetsmedlemmene. Stadig flere yngre mennesker lider av alvorlig hørselsnedsettelse som følge av bl.a. diskotekstøy og skader forårsaket av ørepluggene til mp3-spillere, mobiltelefoner m.m. Hvordan møter vi som kirke denne gruppen? I dag faller de ofte utenfor og isolerer seg fra gudstjenester og andre kirkelige sammenhenger.

Til tross for at det blir stadig flere hørselshemmede i samfunnet, har denne gruppen fått lite oppmerksomhet i kirke-Norge, og undertegnede har ofte lurt på hvorfor. Er hørselsproblematikken så lite interessant at man ikke

bryr seg? Eller er de hørselshemmede allerede borte fra menighetene, slik at problemstillingene ikke lenger er aktuelle?

Regner man som så at hørselsproblematikken er noe man har overlatt til døvemenighetene? Faktum er at det store flertallet hørselshemmede ikke er å finne i døvemenighetene, ganske enkelt fordi de ikke er døve - ennå. Mange av dem vil kanskje finne sin plass der når hørselen er blitt så dårlig at tegnspråket blir deres førstespråk, men de fleste hørselshemmede har norsk talespråk som førstespråk og hører derfor - enn så lenge - hjemme i en hørende menighet.

Og da er vi tilbake til spørsmålet om hvorvidt den hørende menigheten evner å møte de hørselshemmede og gir dem rom i gudstjenester og andre fora. Inkludering og fellesskap er viktige stikkord. Årets konferansetema er derfor *”Livet leves når vi møter hverandre”* - et tema som er hentet fra den jødiske filosofen Martin Buber.

Temaet vil bli belyst av foredragsholdere med ulik faglig bakgrunn og tilnærming til temaet. Samtlige foredrag vil bli gjort tilgjengelige på engelsk/tysk og vist på skjerm. Det vil også bli lagt til rette for at de som har behov for det, kan ha med skrive-/tegnspråktolk.

Konferansen vil samle hørselshemmede og kirkelige medarbeidere fra store deler av Europa, fra både protestantiske og katolske kirker. Den har gjennom årene utviklet seg til å

bli en viktig møteplass for alle som er engasjert i arbeidet med å gi hørselshemmede deres naturlige rom i kirkene. Europakonferansen for sjelesorg blant hørselshemmede er derfor et forum der også norske kirkefolk bør være godt og synlig representert, for å bli bevisstgjort og inspirert, få førstehånds kjennskap til nye, tekniske hjelpemidler som kan gjøre det lettere for store grupper hørselshemmede å delta i det lokale gudstjenestelivet, og for å presentere det arbeidet som skjer for og blant hørselshemmede i Norge, enten det er i lokalmenighetene eller i døvemeninghetene.

I forbindelse med konferansen innbys konferansedeltakerne også til å tilbringe helgen 11.-12. september som gjest hos en lokal menighet.

Interesserte kan få mer info ved å henvende seg til LK's redaksjonssekretær (se e-post og tlf.nr. bak på bladet).

Vel møtt i Romania i september - til inspirasjon, til møte med kirkekolleger som har mye både å gi og å lære, men først og fremst til et fellesskap som kan berike og bidra til å åpne dørene for en gruppe som vanligvis faller utenfor i våre menigheter!

Livstolkning i skole, kultur og kirke. Festskrift til Peder Gravem

Jan-Olav Henriksen og Atle O. Søvik (red.)

Professor dr. philos. Peder Gravem fyller 65 år den 7. september 2010. Venner og kolleger vil da hylle ham med et festskrift.

Gravem har levert viktige forskningsbidrag innenfor religionspedagogikk, religionsfilosofi og teologi, og vært lærer og samtalepartner for kolleger og studenter på Menighetsfakultetet siden

1992. Festskriftet inneholder bidrag fra fagkolleger i innland og utland og vil gjenspeile Gravems faglige interesser.

Innbudelse til subscripsjon og oppføring på Tabula Gratulatoria

Interesserte kan forhåndsbestille boken til kr 250 (eks. porto). Bestilling sendes innen 21. juni til ninab@tapir.no og merkes "festskrift Gravem". Ved bestilling må man oppgi om man ønsker å stå på Tabula Gratulatoria eller ikke (inntil to navn).

Tapir Akademisk Forlag, Nardoveien 12, 7005 Trondheim. Tlf: 73 59 84 22.

E-post: post@tapirforlag.no

Bistandsmentalitet – en utfordring for Den norske kirke

AV ANDREAS JOHANSSON, UNGDOMSPREST I SØRUM

Hvorfor protesterer DnK mot staten når en ikke har ambisjoner om å bli økonomisk uavhengig?

Etter stat-kirkeforliket våren 2008 undret jeg meg over hvorfor finansieringen av Den norske kirke (DnK) skulle fortsette på samme måte som hittil, og hvorfor prestene fortsatt skulle være statsansatte. Hvorfor ble dette sett på som gunstig?

I løpet av 2009 ble det klart at de fleste bispedømmene i DnK hadde hatt et merforbruk i løpet av 2008. Sparetiltak ble satt inn. Vikarbehov måtte stå udekket, og flere vakante stillinger ble aldri lyst ut, selv om finanskrisa gjorde at staten det året var uvanlig spandabel. Da statsbudsjettet for 2010 ble lagt, fikk jeg inntrykk av at mange i ledelsen for DnK oppriktig hadde ventet seg mer av staten. Flere var så skuffet over bevilgningene til kirka at de ba om kirkestatsrådets avgang. Som om det skulle øke budsjettrammene for DnK!? Vi fikk ikke det vi mener vi trenger, men hva skjer utover fortsatt lobbyvirksomhet overfor bevilgende organer? Det eksisterer fortsatt ikke noen supplerende finansieringsplan for DnK.

Er staten en sikker og tilstrekkelig inntektskilde? Vil framtidige regjeringer (uten bispeutnevningmakt) prioritere opp eller prioritere ned størrelsen på bevilgninger til kirka? Jeg spør ikke om hva de rent lovteknisk er for-

pliktet til, men hva vi faktisk kan forvente at de gjør, tatt i betraktning hvilke saker som sanker stemmer.

I saken om den 12. biskop har politikere i flere partier igjen tenkt å kjøre over kirkas votum. Flere i ledelsen i DnK har allerede protestert, men hva skjer utover det? Politikere begrunner overkjøringen med at det ikke er en sak av ideologisk art. Andre ganger har politikerne begrunnet hvorfor de går imot kirkens votum med at det er ideologiske saker. Begrunnelsene varierer. Viljen til å styre over DnK er nærmest konstant. Hvem tror at politikerne vil overstyre mindre etter gjennomføringen av stat-kirkeforliket? Forliket gir fullmakt til at staten kan fortsette å overstyre i alle saker der det trengs penger.

Det forundrer meg mye at vi i DnK fortsatt ikke har laget systematiske planer for supplerende og alternativ finansiering. Hva er så bra med offentlige penger at det er verdt å bli skuffet over statsbudsjettene? Hva er det som gjør at DnK finner seg i stadig å måtte protestere på politikernes overkjøring? Hva er det som gjør at DnK ikke for lenge siden planla og implementerte ordninger for supplerende og alternativ finansiering, slik at DnK allerede nå kunne sluppet å bøye seg for politikere som ikke klarer å holde fingrene av fatet? Hva er det som er så bra med dagens finansieringsystem?

Bistandsmentalitet - hva er det?

Jeg har vært så heldig at jeg levde noen av tenårene mine i Kenya i 1980-årene og fikk fire år som misjonær i Peru som ung voksen. Det har gitt meg perspektiver som er høyst relevante for økonomien i DnK.

Det å leve i et fattig land og bygge opp et kirkesamfunn har sine gleder. Men minst én utfordring kommer en ikke bort fra: bistandsmentalitet. Bistandsmentalitet er ingen form for apatisk passivitet. Det kan utvises stor energi og kreativitet både i lobbyvirksomhet overfor organisasjoner med penger og i måtene en kan markedsføre seg selv som "fattig og stakkarslig" på. Jeg husker fra jeg var tenåring at det ble sagt: "Vi må ikke samle inn så mye penger selv, for da kan misjonsorganisasjonene finne på å tro at vi kan klare oss selv og dermed gi oss mindre." Fra misjonsarbeid i fattige land er det enkelt å finne eksempel på bygninger og andre strukturer som forfaller fordi de unge kirkene ikke føler ansvar for å ta vare på det misjonsorganisasjonene bygde (som ikke alltid var tilpasset lokale forhold). Mennesker preget av bistandsmentalitet vil tenke: "Det kan utløse mer økonomiske midler om dette forfaller enda mer."

I Peru jobbet jeg i en ung kirke der over 96 % av budsjettet ble dekket fra Norge/Danmark. Kirka var formelt selvstendig, valgte sine egne ledere og hadde ansvar for driften på papiret, men var kirkesamfunnet selvstendig? Det var ikke nødvendig for oss misjonærer å nevne ordet "overføringer" for at lederne i den unge kirka, for sikkerhets skyld, skulle gjøre som de trodde misjonsorganisasjonen helst ville. Ikke alle de ansatte i kirka var fornøyde med å være et selvstendig kirkesamfunn. Noen syntes det var bedre da misjonen styrte. Frynsegodene var bedre på den tida. Noen pastorer likte ikke tanken på at lønningene deres skulle bli giverfinansiert lokalt. Derfor prekte de mot tiende med begrunnelsen at tiende var lovisk. Tankegangen slik jeg oppfattet det, var at så lenge en kunne overtale fattige mennesker på landsbygda til ikke å gi, så ville misjonsorganisasjonen opprettholde størrelsen på overføringene sine. Dermed kommuniserte en samtidig overfor medlemmene i de lokale menighetene at ansvaret for driften hørte hjemme i misjonsforeningene på

andre siden av Atlanteren. Slik ble kirke-medlemmene sosialisert inn i bistandsmentalitetens ansvarsfraskrivelse.

Jeg har også møtt mange i den lutherske kirka i Peru (IEL-P) som hadde tro på egen evne til å styre og finansiere seg selv på sikt. Bistandsmentaliteten var langt fra kompakt. Den er mer kompakt i DnK. Dette mener jeg at jeg kan si etter å ha fungert som menighetsprest begge stedene. Utover at DnK har en mer kompakt bistandsmentalitet enn IEL-P, så er hovedforskjellen økonomisk sett at de fleste medlemmer i IEL-P er fattige og ikke har det de trenger, mens de fleste medlemmene i DnK er rike og har det de trenger.

Bistandsmentalitet i DnK

Jeg var en gang prest i en kommune med dårlig råd. Bevilgningene til kirka måtte kuttes. Det måtte kuttes i antall gudstjenester for å spare oppvarmingskostnader og annet. Da sa noen i staben at de kunne stille frivillig, og det kunne bli samlet inn penger til oppvarming av kirka, for gudstjeneste ville de ha. Jeg var selvsagt med på det, for hva er bedre enn at mennesker vil holde gudstjeneste for å møte Gud? Men lengre oppe i kirkesystemet ble foten satt ned, for vi måtte "lære kommunen å ta ansvar". Det som forundret meg, er at dette var en ryggmargsrefleks uten særlig refleksjon rundt fordeler og ulemper ved p.d.e.s. å stimulere frivillig engasjement og p.d.a.s. det å "tvinge kommunen til å ta ansvar". Oppgaven med å oppdra kommunepolitikerne hadde forrang framfor å bidra til å lede mennesker til en dypere gudsrelasjon, la dem få utløp for sitt personlige engasjement og styrke deres eierskap til kirka.

Jeg har skjønnet at mange i DnK er enige i avgjørelsen som ble tatt. Jeg tolker det som institusjonalisert bistandsmentalitet. Jeg er glad de ikke tenkte på den måten i Kina under kulturrevolusjonen. De tenkte heldigvis ikke slik i oldkirka i Romerriket heller.

Hva er grunnen til at mange kirkebygg i Norge bare har gudstjeneste annenhver og tredjehver søndag? Det mangler penger, sier noen. Selv i den lutherske kirka (ELCK) i det fattige Kenya, der de på 80-tallet hadde ekstremt stor prestemangel, klarte de med noen få unntak å holde både søndagsskole og guds-

tjeneste hver søndag, selv i bygdene langt utenfor allfarvei. Jeg har ikke registrert at ukentlig gudstjeneste i hvert sogn skulle være en offisiell ambisjon i DnK.

Lokalt i DnK er det ofte mye frivillig innsats. Mange steder blir det samlet inn penger via givertjeneste til å lønne mennesker i større eller mindre stillinger. Men det er ikke vanskelig å finne eksempel på at innsamling selv av relativt små pengesummer kan oppleves tyngende. Mange av medlemmene i DnK ser ut til å tenke at siden kirka er et "offentlig ansvar" så kan de se på seg selv om "brukere". Mange menighetsråd og fellesråd kvier seg for å markedsføre muligheten til å kunne utføre mer ved å samle inn mer. Noen ganger er tanken på å forkynne om giverglede, tiende og muligheter for eierskap til kirka så fraværende at selv årlige summer i størrelsesordenen kr 50 000.- for et menighetsråd i sogn med 2-5000 medlemmer oppleves som uoverkommelig. Men hvor mye er egentlig 50 000? Et ektepar der begge er ansatte i det offentlige med lønninger litt under gjennomsnittet i Norge, kan gi tiende av nettoinntekten sin og komme over 50 000.- på årsbasis - alene. Ikke alle i Norge er minstepensjonister. Noen tjener ganske bra. Hva om 5 % av medlemsmassen i DnK hadde gitt 10 % av nettoinntekten til menigheten sin? I tillegg til en stor "politikerfri" inntekt hadde det utløst mer glede, engasjement og eierskap til kirka enn det valgreforment i 2009 klarte. Hvor stort blir egentlig eierforholdet av å stemme en gang fjerdehvert år på en liste som snaut nok har kandidater til å fylle opp varaplansene? Økonomisk ansvar som instrument for å styrke eierforholdet til kirka er undervurdert i DnK.

På bispedømmenivå er DnK i ferd med å gjennomleve en slankekur. Det mangler vikarmidler, utlysning av vakante stillinger blir utsatt, og i noen bispedømmer dreier det seg til og med om å si opp ansatte. En av grunnene til at slike situasjoner oppstår, er at bispedømmene har små muligheter for langtidsplanlegging av egne inntekter. Tildelingsbrevet fra staten blir gitt i november/desember, rett før nytt budsjett skal trå i kraft, slik at det må være urimelig vanskelig for et bispedømme å planlegge langsiktig hvordan pengene skal brukes. En sitter nesten bokstavelig i fanget på regjeringen.

Mer grunnleggende for bispedømmerådene sin økonomiske situasjon er at de har så å si bare én eneste inntektskilde. I næringslivet ville "alle" bedriftsledere med én inntektskilde arbeide for å skaffe seg flere. Jeg har ikke registrert at noen i DnK er særlig fornøyd med størrelsen på bevilgningene fra staten. Særlig med tanke på at mange prester har vært under hardt arbeidspress det siste året, er det for meg rart at det ikke arbeides mer aktivt og systematisk for å skaffe seg flere inntektskilder. Hva er det en venter på? Noen venter på neste års statsbudsjett, perfektjonerer sin lobbyvirksomhet og håper på mer penger. Jeg har ingen grunn til å trekke DnK sin kompetanse i lobbyvirksomhet i tvil, men den oppnår ikke ønsket resultat.

Offentlige tilskudd har ofte en bedøvende og ansvarsfraskrivende virkning. Hva er det som gjør at mange i DnK så gjerne vil ha statens penger at de år etter år finner seg i å bli skuffet over statsbudsjettene? Hva med selv å ta ansvar for egen drift?

Nåde-gaver i funksjon eller offentlig tjenesteproduksjon?

Så lenge DnK tenker og tror at "folkekirka er presten" opprettholder vi et bilde av at presten skal gjøre mye selv og arbeide mindre med å dyktiggjøre de hellige til tjeneste (Ef 4,11ff). Da får vi det vi ber om: passivitet og bistandsmentalitet. Jeg husker fra studietida at det en søndag ikke var nattverd i Storsalen. Det var ikke nok kirkeverter til å vaske nattverdbeger. Presten sa at han hadde ikke tenkt å gjøre alt, så da skjønte jeg at jeg kunne ikke se på meg selv som en "bruker". Jeg meldte meg til tjeneste som kirkevert, for nattverd ville jeg ha. En prest som ikke hele tiden kommuniserer ut dette budskapet om nødvendigheten av å delta og ha en tjeneste i menigheten i henhold til nådegavene sine, blir stående mye alene. En prest som blir stående alene, føler seg fort sliten, og dermed øker kravet om flere ansatte, som igjen blir en kostnadsspiral. Ikke uventet, men usunt.

Dagens finansieringssystem er problematisk, ikke bare i forhold til volum, men også til fordeling. Hva skjedde i fjor da det ble stramt med penger? Hva ble prioritert da? Min opplevelse er at kvalitet i konfirmantarbeid og

annen opplæring og dyktiggjøring til tjeneste i menighetene ble ikke satt så høyt opp. Det er det "lovpålagte" som skal gjøres først.

Konsekvensen av at oppmuntring og dyktiggjøring til innsats i menighetene ofte ikke prioriteres høyt nok (Hvilken prest har tid til det i en travel uke?), må da bli at de engasjerte ikke blir fulgt opp. Da slutter de eller blir mindre motiverte, og dermed blir det mer arbeid å gjøre for de ansatte som da må bli flere. Flere ansatte koster mer penger, og dermed viser det seg at bistandsmentaliteten blir en type kostnadsspiral som fører til større krav om penger som ikke kommer fra staten (og ikke alltid fra kommunen heller). Den økonomiske krisa blir pga. systemet med "lovpålagte tjenester" møtt på en måte som forsterker det grunnleggende problemet, heller enn å løse det.

Bistandsmentalitet kan (og bør) motarbeides

Jo da, jeg skjønner godt at noen i DnK kvier seg for både medlemsavgift og givertjeneste. Vi vet vel alle sammen lengst inne at selv om 80 % er medlemmer i DnK, så står vi ikke så fryktelig sterkt. Men det blir også fort en selvoppfyllende profeti: Går vi inn i møte med folk ut fra tankegangen at vi ikke har et viktig nok budskap og ikke så mye å tilby, så vil folk ikke gi eller engasjere seg heller. Men strutter vi av selvtillit, så får vi folk med oss på det. Vi kan godt ha selvtillit, fordi vi har budskapet om Jesus Kristus som sendte oss for å gjøre alle folkeslag til disipler. Vi trenger ikke stå med lua i hånda og vente på statens penger.

I NORAD og gjennom bistandsnemnda fungerer det ofte slik at én innsamlet krone utløser ca 8-9 offentlige kroner. Slik er det for eksempel i KN sin fasteaksjon. Både stat og kommune kunne bevilget etter samme prinsipp (med visse økonomiske tak) og dermed stimulert til lokalt ansvar i menighetene. Bispedømmene kunne sagt at kravet for å ha en prest er at menigheten klarer å dekke 1 % av lønna. Dermed kunne det blitt penger til én ny prestestilling i hvert bispedømme med ca 100 prester. Hvor mye er 1 % av en prestelønn? Nesten ingen ting. I stedet for å tenke lokalt ansvar, engasjement og eierforhold har en stort sett satset på å kutte gudstjenester, drive mer lobby og overarbeide de prestene som var uheldige nok til å ha en vakanse i nærheten. Dermed graver vi oss bare mer ned i denne bedøvende bistandsmentaliteten.

Jeg fikk en aha-opplevelse på TV-aksjonen til CARE i 2009. Pengene vi ga, skulle ikke gå til store overføringer til fattige kvinner i u-landene. Pengene skulle gå til kursing, slik at fattige kvinner i fattige land selv kunne danne spare- og lånegrupper og bruke egne ressurser for å komme seg ut av fattigdom. Mon tro om ikke massiv kursing fra CARE inn i DnK kunne hatt stor effekt? Fattigdom er ikke bare et ressursproblem. Fattigdomsbekjempelse handler minst like mye om å fjerne mentale barrierer.

CARE markedsførte seg bra. Jeg ble fast giver der. DnK gikk dermed glipp av mulige inntekter. Men de bad heller aldri om dem og inspirerte meg heller ikke til å tenke at jeg kan bidra økonomisk. Jeg gir gjerne tiende, men ikke uten mål og mening.

Tjenestedifferensieringen – et uløselig problem?

AV TERJE ELLINGSEN

Halvårsskriftet skal ha takk for de to artiklene i nr. 2/2009 av Harald Hegstad og Jan Ove Ulstein om tjenestetologien og arbeidet med den i Den norske kirke siden 1960-tallet. Begge er grundige og klargjørende innlegg, og jeg vil ikke forsøke å korrigere eller motsi dem på noe punkt. Den viktigste konklusjonen er vel at det kom overraskende lite av varige resultater ut av denne debatten som har gått så lenge.

Men siden jeg er en av dem som faktisk opplevde den tiden da debatten begynte, og tilmed er blitt referert til ved navn, er det fristende å ta til orde. Jeg kan i hvert fall minne om at dette ikke har vært en debatt eller et arbeid som har gått for seg i det tomme rom eller blitt til som en teologisk seminaroppgave.

Skal en forstå hvordan det kirkelige reformarbeidet kom i gang i 1960-tallet, må en se klart for seg forutsetningene som forelå i tre viktige tendenser eller krefter i kirkebildet. For det første er det et ønske eller vilje til å gi vår kirke mulighet til å møte samtidens norske samfunn med mer smidige og slagkraftige former. Dette hadde bl.a. kommet til orde i et forslag til lov om Den norske kirkes ordening som var blitt utarbeidet, men som Stortinget satte stopper for når det gjaldt vesentlige nyordninger, våren 1953. Avgjørende var her motstanden fra Arbeiderpartiet og arbeiderbevegelsen, som hadde en solid parlamentarisk majoritet på denne tiden.

Denne motstanden kom nemlig fra en annen drivende kraft i norsk etterkrigstid enn den kirkelige reformviljen og med kryssende målsetning. Her hadde en nemlig sin egen bevegelse som kjempet for å prege samfunnet, i denne tiden særlig skolen, i samsvar med sosialistiske idealer og var ikke interessert i å gi kirken større spillerom eller virkemidler.

Den tredje viktige og dynamiske gruppering som gjorde seg gjeldende i kirkebildet, var de frivillige kristelige organisasjoner. De sluttet trofast opp om en konservativ vekkelleslinje og var alltid på vakt for å holde på sin uavhengighet i forhold til "den liberale teologi". I 1950-årene var de enda i sin blomstring, og den såkalte Hallesby-Schjelderupstriden fra 1953 hadde markert med nytt ettertrykk hvor de tradisjonelle skillelinjene gikk.

Til tross for disse bakslagene for reformtankene levde det fortsatt en vilje, nærmest som en visjon eller kallsbevissthet, til å arbeide for en mer levende og samtidsorientert kirke, og noen forsøkte å finne en vei fremover. Da ble Reformkommisjonen av 1965 til, mer som en begynnelse eller et forsøk enn som et avsluttende arbeid. Ressursene var ikke store, tiden var begrenset - innstillingen skulle være ferdig sommeren 1969 - og arbeidet ble kanskje noe amatørmessig; det skal villig innrømmes.

Hegstad bemerker (s 31) at innstillingen i

likhet med flere senere utredninger er påfallende lite opptatt av det nytestamentlige stoffet med hensyn til embedsteologien. Det er jeg helt enig i; dette var et svakt punkt. Og grunnene kan være flere; det var et spørsmål om kapasitet og prioritering. Dessuten hadde vi jo Sigvart Riiser med på laget. Han hadde arbeidet med disse spørsmålene og allerede i 1953 gitt ut sin bok "Åndsutrustning og nådegaver", som var blitt vel mottatt.

Personlig følte jeg nok denne svakheten m.h.t. studium av NT sterkere enn de andre medlemmene, i og med at jeg hadde studert ved Universitetet under N. A. Dahl og siden vært i Heidelberg og hørt H. von Campenhausen. Under dette hadde jeg fått inntrykk av at det som en stor del av teologene rundt omkring nå var særlig opptatt av, var begrepene *apostolos* og *evangelion* som bærebjelker i nytestamentlig kirketeologi. Det gjaldt også Paulus, selv om *soma* og *charisma* også var sentrale begreper, og det gjaldt enda mer fedrene fra det 2. århundre. Det var unektelig to forskjellige linjer her, som vel ikke trengte å utelukke hverandre. Men det begynte i alle fall med at Jesus velger sine apostler og sender dem ut i verden, og denne linjen fortsetter markant frem til Ireneus og Hippolyt.

På denne tiden hadde jeg vel ikke nådd frem til et avklart syn her, og jeg følte at dette emnet ville bli et for tungt løft å ta fatt på for oss. Men vi måtte i alle fall, tenkte jeg, unngå å gjøre dette *apostolos-episkopos* embedet fra kirkens første tid til en brøk som kunne legges sammen med andre brøker og slik utgjøre det kirkelige embete som kirken kunne disponere over. Derfor kom jeg med min dissens som et signal om at det etter min mening var noe ikke ferdig bearbeidet her.

Det ble altså stående igjen noe uavklart i vår innstilling, som ikke ble helt avklart av noen andre senere heller. Den norske kirke møtte nemlig ved samme tid et annet nytt spørsmål som var en utfordring til embedsteologien, spørsmålet om kvinnelige prester. Det ble akutt da den første kvinnelige teolog ble ordinert av biskop Schjelderup 1961. Det førte til strid, og det ble publisert mange forskjellige innlegg for og imot. Likevel må det sies at det ikke kom til noen samlende embedsteologisk erklæring eller avgjørelse. De fleste som uttalte seg, ville eller

kunne ikke knytte sitt standpunkt til en bestemt teologi eller prinsipielt syn på det kirkelige embete. I praksis ble spørsmålet stående som et adiaforon, d.e. en sak hvor ulike syn kunne tales ved siden av hverandre. Hovedsaken ble da at ingen måtte uttale seg slik at det kunne føles støtende eller fornærmende mot noen.

En annen sak som dukket opp og fikk sin løsning i praksis uten å være gjennomarbeidet teologisk, var opprettelse av kateketstillinger. Statsråd Kjell Bondevik overrasket visstnok mange da han plutselig tok til orde for å opprette slike kirkelige stillinger. Bispemøtet 1967 behandlet forslaget, og sommeren 1969 kom virkelig en lov om adgang til å opprette stillinger som kateket i norske menigheter. På kirkelig hold var det selvsagt tilfredshet og glede over dette tiltaket, men i virkeligheten var saken nokså uforberedt med hensyn til teologisk forståelse og innordning av en slik tjeneste f. eks. gjennom innvielse eller innsettelse.

Ut på 1970-tallet kunne en merke at det var kommet i gang et bredt anlagt og meget seriøst arbeid med reform av Den norske kirkes gudstjeneste, først høymesseordningen og etter hvert de kirkelige handlinger. Nå var tiden kommet for et samspill mellom Liturgikommisjonen og forskjellige andre nemnder, komitéer og lignende med Bispemøtet som øverste instans om utforming av liturgier for ordinasjon og vigsling til kirkelig tjeneste. Dette skal jeg ikke komme nærmere inn på her; det har jeg ikke forutsetninger for.

Men i rekken av ting som ikke ble gjort, og som jeg nå tror burde ha vært gjort, vil jeg likevel nevne en ting. På et eller annet punkt i denne prosessen burde en eller annen habil teolog ha tatt for seg Alterboken av 1920 til et grundig og allsidig studium og analyse av ordinasjonsliturgien der. Den er etter min mening et lødig og enhetlig liturgisk verk, blitt til gjennom 30 års reformarbeid og brukt i praksis gjennom 50 år. På grunnlag av et slikt studiearbeid kunne en drøfte hva en ville beholde, og hva en helst ville skifte ut og hvorfor.

På denne måten kunne en kanskje oppnå større fasthet og klarhet i det revisjonsarbeidet som en nå sto oppe i. Kanskje ville en komme

til større og mer synlig uenighet, men om det ble stor meningsforskjell, kunne en utarbeide alternative sideordnede former, slik en tidligere hadde gjort med konfirmasjon og brudevielse. En digresjon med hensyn til kateketene: Det er tankevekkende å se at også Hippolyt i sin kirkeordning regner med at undervisning av katekumenene kan utføres av enten ordinerte personer (klerikoi) eller lekfolk (laikoi) (Trad. Apost. 19,2).

Når vi så kommer frem til siste delen av 1900-tallet, tiden etter 1975, ser vi at det begynner å skje vesentlige ting i kirken i retning av å innføre nye ordninger, såkalte reformer. Det er i store trekk rådsstrukturen som har sitt gjennombrudd, særlig i forbindelse med en ny Lov om kirkens ordning av 1984.

Her kan en spørre hvorfor det nå glir igjennom så mye som var umulig å få til bare 30 år tidligere? Jeg minner igjen om det jeg har sagt tidligere om at kirkens ordninger ikke blir til i det tomme rom. Det har skjedd noe med det norske samfunnet i mellomtiden. Det bastante og noe firkantede sosialdemokratiet fra etterkrigstiden var blitt avløst av tendenser som søkte nye former av nærdemokrati. Det mest typiske uttrykk er Arbeidsmiljøloven av 1977 med kraftig markering av medbestemmelse og likeverd, rett til forhandlinger og avtaler, vern om fritid og permisjoner osv. Denne tenkningen gjorde seg gjeldende i offentlig og kommunal forvaltning og i det private næringsliv.

Selvsagt måtte dette merkes i kirkelige forhold og sammenhenger. Rundt omkring fikk menighetene "staber" i faste, regulerte stillinger, og menighetene fikk velge representanter opp til bispedømmerråd og kirkeråd. En del prester, særlig av den eldre garde, hadde noen vanskeligheter med å tilpasse seg den nye tenkemåten og nye arbeidsformer, men for den unge generasjon gikk det visst greit. Alt dette var jo i samsvar med deres egen tids atmosfære.

Om dette har ført oss nå, i begynnelsen av det 21. århundre, til en bedre, dvs. mer holdbar og tjenlig tjenestetologi, er ikke godt å si. Om jeg

forstår Hegstad og Ulstein rett, mener de at Den norske kirke er kommet i en tjenestetologisk blindgate. Men hvis dette betyr at vi som kirke står i den situasjon at det nok finnes både en viss vilje til tjeneste og dertil smidighet til å ta opp ulike utfordringer, men mangler en klar og holdbar teologi om tjenestene, synes jeg dette minner om den "tjenestetologi" vi levde i for femti år siden.

For å konkretisere litt: Da jeg tok practicum 1955/56, holdt vår rektor Ame Fjelberg andakt for oss over Apg 19,26: "Derfor, kong Agrippa, var jeg ikke ulydig mot det himmelske syn." Fjelberg formante oss til å bli klar over vårt kall og holde fast ved det. Han regnet med en "gnist" eller visjon som et kall først og fremst til en personlig forpliktelse. Hva dette kunne føre til av bestemte stillinger eller oppgaver eventuelt med myndighet og rettigheter, var i denne fasen enda forholdsvis åpent og lite forutsigbart. Vi fikk det inntrykk at det at nærmest var som å dra av sted med forseglede ordrer som skulle åpnes etter hvert.

Men kanskje dette er veien å gå, å la vigslingen samle seg om at kandidaten vedkjenner seg et kall til tjeneste for kirkens Herre, og menigheten anerkjenner ham/henne med forbønn om Den Hellige Ånds gave? Så kan mest mulig av yrkesangivelsen med avtale om tjenesten med forpliktelse på begge sider komme under de nødvendige forhandlinger mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Ville ikke dette passe helt til vår tids tenkemåte? Og da kunne tjenstedifferensieringen gjøres akkurat så bred eller trang som en fant tjenlig etter hvert.

Til sist ville det likevel stå et spørsmål igjen: Hva skulle en da gjøre med det tradisjonelle prestebete som skjer "på apostolisk vis" med opplesning av bestemte stykker fra Det nye testamente, som bestemmer grunnlaget for det hele? Hvem er det som har frimodighet til å forandre på dette grunnlaget som vi ellers regner for å være urokkelig i kirkens liv, og samtidig regne med at vi har Anden og "gnisten" som følge av det himmelske syn, med oss?

SØNDAGSTEKSTEN

Frode Granerud, Hilde Barsnes og Silje Sørebo

St. Hans (Jonsok)

24. juni 2010

Prekentekest: Johannes 10, 40-42

Lesetekster: Malaki 4,5-6, Apostlenes gjerninger 19,1-6

Til dagen

Det er ikke mange helgendager som har overlevd reformasjonen i Norge, men noen få står fortsatt igjen i vårt kirkeår: Stefanusdagen, Maria budskapsdag, Olsok, og altså St. Hans. Confessio Augustana XXI sier om helgenene at "man kan holde fram minnet om de hellige, for at vi skal etterlikne deres tro og deres gode gjerninger." Derfor er det en god skikk, også i en protestantisk kirke, å dedikere noen gudstjenester til minnet sentrale personer i Bibelens fortelling og kirkens historie - ikke fordi vi skal bevege oss mot en romersk-katolsk helgenteologi, men fordi vi kan ha mye å lære av våre forgjengeres liv og tro.

Døperen Johannes ble født om lag et halvt år før Jesus (Lukas 1), og plasseringen av feiringen av hans fødsel seks måneder før jul sier dermed seg selv. Dette er en populær festdag i mange land. Det har en viss sammenheng med at dagen omtrent faller sammen med sommersolverv og dermed er av årets lyseste. Solvervsfesten, eller midtsommerfesten, er eldre enn kristendommen, og tradisjonen med å brenne bål St. Hansaften har sin bakgrunn i midtsommerfesten, ikke i døperens minne. Like fullt er det meningsfullt å feire dagen som

kirkelig festdag, og særlig på steder som har sterk tradisjon for å feire St. Hans, kan det være naturlig å knytte en gudstjeneste til denne feiringen.

Til teksten (og personen)

Dagens prekentekest er enkel og kortfattet. Johannes selv opptre ikke direkte, bare gjennom omtale. Likevel fanger den korte setningen opp essensen i døperens virksomhet: "Johannes gjorde ingen tegn, men alt han sa om denne mannen, var sant." Teksten viser at døperens tjeneste bærer frukt: På grunn av hans vitnesbyrd oppsøker mennesker Jesus og kommer til tro på ham.

Johannes representerer overgangen fra den gamle til den nye pakt. Han er en profet i det gamle testamentes tradisjon, men han er også den siste i rekken av profeter før Jesus kommer. Det er han som overleverer stafettstaven til den Messias som mange av hans forgjengere har varslet skulle komme. Profeten Malaki profeterer at Gud skal sende Elia som forløper for Herrens dag, og det finnes fortsatt en levende jødisk tradisjon om at Elia skal komme tilbake før Messias kommer. Døperen selv svarer benektende når han blir spurt direkte om han er Elia (Joh 1,21). Hos Matteus sier likevel Jesus at Johannes er oppfyllelsen av Malakis profeti (Matt 11,13-14 og 17,11-13). Gabriels ord i Luk 1,16 knytter også Johannes til denne profetien. Vi får ingen forklaring på hvorfor Johannes selv nekter for å være Elia. Det kan

være fordi han heller ønsker å rette oppmerksomheten mot Jesus enn seg selv.

Døperen Johannes er mannen med pekefingeren i dobbel forstand. Han retter pekefingeren mot urett og umoral, og han peker på Jesus og sier "Se, Guds lam!" Begge disse sidene av hans tjeneste er tradisjonell profetisk virksomhet. Også GTs profeter refser sin samtid og oppfordrer til omvendelse, samtidig som de profeterer om Messias og Guds frelse som kommer. Døperens samfunnsrefsende rolle og dåpen til omvendelse til et nytt liv kommer best til syne hos synoptikerne. Johannes-evangeliet legger hovedvekten på at døperen peker på Jesus og sender sine disipler videre til ham. Alle fire evangeliene gjør det likevel tydelig at Johannes ser på seg selv som en veirydder, og at det kommer en etter ham, som er større enn han selv.

Til prekenen

Mitt forslag er at prekenen St. Hans følger oppfordringen fra Confessio Augustana XXI: Vi lar døperen Johannes bli et forbilde for oss. Dette perspektivet har naturligvis sin begrensning. Johannes hadde et særlig kall i sin tid, og vårt kall er ikke det samme. (Vi skal heller ikke oppfordre menigheten til å begynne å kle seg i kamelhår og leve av gresshopper og villhonning.) Vi har likevel mye å lære av døperens holdninger, og prekenen kan løfte fram fem punkt hvor vi kan følge i hans fotspor.

1. Johannes var lydig mot kallet han fikk

Døperens tjeneste var profetert fra før han var født. Likevel må vi gå ut fra at han hadde et valg; han kunne ha valgt å avvise profetien og bruke livet sitt på noe annet enn det Gud hadde kalt ham til. Johannes valgte å være lydig, og han fullførte oppdraget sitt. Lik Johannes har alle kristne fått et kall til tjeneste. Tjenestens innhold er forskjellig fra person til person, etter nådegaver, engasjement, evner, personlighet og erfaringer. Like fullt har vi alle en plass på Kristi kropp, en tjeneste Gud ønsker at vi skal utføre. Vi kan velge å avvise kallet, men da gir vi også avkall på det som aller best kan gi livet mening og innhold. Johannes var lydig, og gjennom hans liv og vitnesbyrd kom mange mennesker til tro.

2. Johannes sa fra om det som var galt

Johannes legger ikke noe imellom når han møter mennesker som trenger å rydde opp i livet sitt, og han nøler ikke med å bruke ord som ormeyngel om dem som ikke bærer frukt som svarer til omvendelsen. Jeg er fascinert av at Johannes til og med refser Herodes for hans ekteskaplige umoral. I vår tid vil mange mene at den enkeltes samliv er en privatsak og ikke noe andre har noe med. Johannes sier tydelig fra. Er vi redde for å bli oppfattet som moralister? Viket vi unna der vi burde si imot? Som kirke er vi kalt til å være en profetisk røst og peke på en den gode veien. Vi kan ikke akseptere urett rundt oss, men skal kjempe mot den i ord og handling. Dette skal selvsagt skje med visdom og kjærlighet, men vi skal ikke være redd for å være tydelige om hva som er rett og galt. Så får vi heller tåle at enkelte opplever oss som moralister.

3. Johannes var et frimodig vitne om Jesus

Dette var døperens hovedoppgave. Han skulle peke på ham som skulle komme etter ham. Det var ikke noe mål for Johannes å samle tilhengere om sin egen person. Han sender disiplene sine videre til Jesus når tiden er inne, for at de heller skal følge ham (Joh 1,35-37). Når noen av disiplene hans klager over at Jesus blir mer populær, svarer Johannes at det er akkurat slik det skal være. Jesus skal vokse; han selv skal avta. Og han gleder seg over at brudgommen får sin brud (Joh 3,29-30). På samme måte er vi kalt til å vitne om Jesus. Vi skal dele med andre hvordan Jesus har gjort en forskjell i livene våre, hva vi har lært av ham, hva han har satt oss i brann for, og at det er han som er veien til frelse. Kirken er til enhver tid bare en generasjon fra å dø ut - det er vårt kall å gjøre stadig nye mennesker til disipler.

4. Johannes var åpen om det i livet som er vanskelig

En av de sterkeste fortellingene om døperen Johannes finner vi i Matteus 11,1-6. Nå sitter han i fengsel og betaler prisen for sin frimodighet. I fengselet begynner han å tvile. Er Jesus virkelig Messias? Eller har Johannes tatt feil? Har han ryddet veien for feil person? Sitter han i fengsel på grunn av en misforståelse? Og Johannes er åpen om tvilen sin.

Han deler den med noen av disiplene sine og ber dem om hjelp. Og han gjør det lureste man kan gjøre når man tviler: Han går til Jesus. Også her er Johannes et forbilde for oss. Når selv den tøffe døperen og samfunnsrefseren kunne innrømme at han tvilte, da kan vi det også. Og vi kan følge hans eksempel. Del tvilen med fortrolige venner, og legg den fram for Jesus! Da kan vi også få hjelp slik Johannes fikk det.

5. Johannes var villig til å gi alt

Det er vanskelig for oss i dag å identifisere oss med martyrfortellingene. Tanken på å måtte ofre livet for troen er veldig fjern for oss. For Johannes, for de første kristne og for mange kristne i vår tid er det virkelighet. Det er et sterkt vitnesbyrd om hvor viktig troen på Jesus er. Den er verdt å ofre alt for, selv livet. Hva betyr det for oss i vår hverdag?

Til gudstjenesten

St Hans dag er 24. juni, men den folkelige festen feires gjerne på St. Hans aften, kvelden før. Dersom det er et lokalt arrangement St. Hans aften, kan man gjerne vurdere å legge gudstjenesten til denne dagen, for å gjøre den til en del av feiringen. Ifølge gudstjenesteboken følger gudstjenesten St. Hans ordningen Forenklet høymesse eller Prekengudstjeneste. Etter min mening kan den gjerne feires som en gudstjeneste med nattverd. Særlig hvis den er en del av en større feiring, passer det godt å feire gudstjeneste med kirkens festmåltid. I så fall kan man bruke høymesseliturgen, eller en av liturgiene for nattverd-gudstjeneste.

Passende salmer til gudstjenesten kan vi finne blant annet i kapitlene Lydighet og etterfølgelse og Troens strid og seier. Forslag: Du ord frå alle æver (80) Du Far og Herre, du som rår (415), Alltid freidig (416), Med Jesus vil eg fara (418), Jesus, din søte forening å smake (641).

FRODE GRANERUD
Kap. i Notodden

5. søndag etter pinse

27. juni 2010

Lesetekster Sakarja 7, 8-11

Rom 2, 1-4

Johannes 8, 2-11

Han skrev i sanden!

Jeg lurer på hva det var Jesus skrev i sanden? Noe som kunne viskes bort igjen? Var det beskyldningene mot kvinnen? Navnene på dem som kom med henne, satte henne midt mellom folk og ropte ut anklagene mot henne. De hadde en snedig plan, men nok en gang var det Gud selv de satte på prøve gjennom hans Sønn. Guds plan var og er mer snedig og utrolig enn noen av oss kunne klart å tenke oss. Han kom ikke for å dømme, men for å frelse.

Lurer på hva hun tenkte der hun sto, om hun hadde hørt om Jesus, visste noe om ham fra før? Uansett så visste hun at hun var skyldig i anklagene, og derfor lå hun dårlig an i alle tilfeller. Det viste det seg at alle gjorde etter hvert, men hun var den som måtte tåle den offentlige ydmykelsen. Jeg tror hun var redd, men kanskje også litt sint, for hvorfor henne? Hun visste kanskje også om at de som anklaget, ikke var så syndfrie heller, der de sto rundt henne med steiner i hendene. Jesus skrev to ganger i sanden; den første var kanskje beskyldningene; den andre visket han ut. Den andre gangen, mens de gikk bort en etter en og lot steinene falle, skrev han nåde. Det kunne også viskes ut igjen, men ikke betydningen av ordene, som ble lagt i hjertet til kvinnen: "Så fordømmer ikke jeg deg heller, gå bort og synd ikke mer!" - slik betydningen av ordene er skrevet i ditt og mitt hjerte også og ikke kan viskes ut.

Skyldig, men tilgitt!

Dette er en populær og kjær tekst for veldig mange, og kanskje er det fordi vi kan leve oss inn i hennes situasjon der hun står på tempelplassen til offentlig spott og spe, for så å se hvordan Jesus på en så respektfull og god måte viser sin nåde overfor henne.

Teksten skiller seg ut hos Johannes, og den var opprinnelig ikke en del av Johannes-evangeliet, ifølge de tidligste og mest troverdige manuskriptene. Den blir også plassert på andre

steder i evangeliet, etter 7,36, 7,44 eller 21,25. Noen inkluderer den i Lukas-evangeliet, etter 21,38. Fortellingen inneholder også uttrykk som er mer synoptiske enn johanneiske. Det ser ut til å ha vært en godt kjent historie i den muntlige tradisjonen, men ble ikke inkludert av noen av evangelistene opprinnelig. Senere ser det derimot ut til at man har tenkt at dette var en for god historie å ikke ha med. Konflikten mellom de skriftlærde og fariseerne, samt hvordan Guds nåde blir gitt, er lik andre synoptiske fortellinger, så en kan si at det er et slags synoptisk materiale midt i Johannes-evangeliet. Den understreker både likheter og forskjeller mellom Johannes og synoptikerne. Konflikten med skriftlærde og fariseerne i tempelet, og måten den er introdusert på, er mer lik Lukas sin stil, mens temaet dom korresponderer mer med Johannes-evangeliet, 7,24, 8,15-16. En annen forskjell er at hos Johannes er Jesu identitet tydelig og åpen både før og etter denne fortellingen, men er ikke uttrykt i den på samme måte som ellers i evangeliet i vår tekst, men likner også her mer på synoptiske uttrykksmåte.

Fortellingen har 4 deler.

Den første delen, 7,53-8,2, setter scenen for fortellingen.

Møtet mellom overprestene, fariseerne og tempelvaktene, 7,45-52, fant trolig sted på den siste, sjuende dagen av festen, vers 7,37. Slik konteksten da forteller, kommer Jesus til tempelet tidlig for å undervise på den 8. dagen av festen, som var hviledagen, jfr. 3 Mos 23,39.

Den andre delen av fortellingen, 8,3-6, beskriver utfordringen de jødiske lederne kommer til Jesus med. De viser ingen respekt for kvinnen de drar med seg, og setter henne midt i folkemengden for offentlig ydmykelse. Det er heller ikke snakk om at loven faktisk sier i 3 Mos 20,10 og 5 Mos 22,22-2 at både mannen og kvinnen er skyldig og skal dø om de bryter ekteskapet. Så om de virkelig var ute etter å holde loven, og ikke bare sette Jesus på prøve, så hadde de kanskje tatt med seg mannen også. I tillegg står det at de hadde rett til en grundig rettssak før en eventuell steining. Så deres hykleri er ganske tydelig. Like tydelig er det at deres egentlige hensikt er å legge en felle for Jesus. For hvis han ikke tar loven på alvor, kan

de ta han for det. Men om han i stedet ber dem holde loven, kan de fortsette deres ugudelige behandling av denne kvinnen, og Jesus har åpnet seg opp for å komme i klammeri med romerne, for han vil da bli ansvarlig for at steining blir gjennomført. Israelittene setter sin Gud på prøve slik de har gjort så mange ganger før, for eksempel 2 Mos 17,2, 5 Mos 6,16.

Den tredje delen, vers 8,6-9, er Jesu svar til sine opponenter. Det står at Jesus bøyd seg og skrev med fingeren i sanden. Det var ikke lov å skrive på sabbaten, og om dette var den 8. dagen av festen og hviledag, kan det bety at sabbatsreglene gjaldt. Men det var lov å skrive i støv. Det viser at Jesus kunne loven godt, også dens muntlige tolkninger. Skrivningen er også ekko av en gammeltestamentlig tekst fra Jer 17,13: "Herre, du Israels håp, alle som forlater deg blir til skamme; de som vender seg bort fra deg i landet skal bli skrevet opp (i støv). For de har forlatt Herren, kilden med levende vann."

Her betyr det å bli skrevet opp i støv det mostatte av å bli skrevet i livets bok, 1 Mos 32,32. De som har vendt seg bort fra ham, dømmes. Den dommen de vil ha Jesus til å felle over kvinnen, er den dommen som felles over dem fordi de forneker Jesus, Guds sønn som kommer til dem med livets vann, 7,38-39.

Når Jesus ber den som er uten syn om å kaste den første steinen, oppnår han flere ting. Han kan ikke beskyldes for å være den som initierer steiningen; han sikrer seg at det ikke blir en steining, siden ingen av de som kom med beskyldningene, vil ta ansvar for den, og han får dem til å tenke over deres eget liv og synd og skyld overfor Gud. Det står at de eldste gikk først, kanskje fordi de i sin klokskap forsto at de nettopp alle var syndere. Det at de alle til slutt gikk bort, var jo nettopp en innrømmelse av at de ikke var uten synd noen av dem.

Så til slutt var det bare Jesus som sitter og skriver, og kvinnen som sto foran ham, igjen der. Vi kommer til den fjerde delen av historien, vers 10 - 11. Jesus spør kvinnen først om hvor hennes anklagere er? Har ingen fordømt deg? Han tar ikke opp med henne hva anklagene var, hvorfor og om de var sanne. Det spør han ikke om. Kvinnen svarer, "Nei, Herre, ingen." Men det er en igjen som faktisk kunne

kastet den første steinen. Men vi får her et sterkt eksempel på hvorfor Jesus kom, jfr. Joh 3, 17: "Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham." Jesus sier til henne: "Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort og synd ikke mer fra nå av!"

Jesus viser henne nåde, ikke fordømmelse, og hans ord om at hun skulle gå bort og ikke synde mer, viser at hun faktisk var skyldig i beskyldningene mot henne om ekteskapsbrudd. Derfor er Jesu ikke-fordømmelse helt annerledes enn de skriftlærde og fariseernes. De ville fordømme henne, men kunne ikke; han kunne fordømt henne, men gjorde det ikke. Det er nåde! Han kaller henne til et nytt liv. Jesus kommer ikke bare med budskapet om tilgivelse for syndene; han gir også livet en ny dimensjon, hans hjelp til å overvinne synd, jfr. 8,32-36, "Da skal dere kjenne sannheten, og sannheten skal gjøre dere fri."

Preken

Fortellingen er utrolig sterk i seg selv. Noen ganger er det fint med en innledning før en leser teksten, andre ganger ikke. I den grad en skal peke på noe før en leser prekenteeksten denne søndagen, måtte det være for å hjelpe oss til å se identifikasjonen med både kvinnen og dem som anklager henne. Klarer vi å leve oss inn i opplevelsen av å være anklaget for noe vi har gjort, samtidig som vi også står på andre siden og anklager andre for noe de har gjort, vel vitende om at vi også kan anklages for det samme? Da kan vi også tydeligere kjenne at ordene fra Jesus om at "heller ikke jeg fordømmer oss, gå bort og synd ikke mer," er til oss. Kjenne på lettelsen og friheten når ordene når våre ører og hjerter også. For det handler ikke om falske anklager; det handler om hvordan vi blir møtt når vi kommer med våre liv til Gud: At han kom ikke for å dømme, men frelse.

Fortellingen reiser også flere viktige tema. Det første er om budene. Vi hører Jesus opprettholder lovens lære om at ekteskapsbrudd er synd, men aviser den straffepraktisen de hadde. Loven inneholder retningslinjer for av hva som er rett og galt; disse er sanne til alle tider, men hvordan det blir tolket, er avhengig av tid og sted. For loven er ikke et sett av regler

for at Gud kunne teste vår lydighet mot ham. Loven er en menneskelig gjengivelse av Guds karakter og hans gode tanker for oss og våre relasjoner. Ekteskapsbrudd er galt fordi det ødelegger trofastheten i et forhold, og et av Guds karaktertrekk er trofasthet. Lovens moralregler reflekterer altså også Guds eget liv, og dette aspektet ved loven endres ikke.

Et annet tema er balansen mellom håp og fortvilelse. Vi kan si at "Gud er nådig så jeg kan gjøre hva jeg vil," eller på den andre siden: "Det er ingen tilgivelse for den synden jeg har begått."

Det finnes tilgivelse for alle synder; det har Jesus sagt og vist oss i handling. Det andre han ber oss om er å ta det vi strever med, på alvor slik at vi ved hans hjelp også kan leve våre liv på en god måte for oss selv og i våre relasjoner.

Jesu identitet som Gud kommer til syne gjennom at han setter til side Moseloven; han fordømmer ikke kvinnen, tilgir med andre ord, og ber henne om ikke å synde mer.

Det er alltid like mange måter å gripe an teksten på som det er prekenere denne søndagen, og det er jo den fantastiske rikdommen som ligger der i teksten hver gang vi møter dem.

En skisse kan være å følge tekstens ulike deler.

1. Jesu møte med synder. Hvem er synder? Hva er synd? Synd blir gjerne noe abstrakt for oss, noe vi ikke alltid skjønner angår oss. Konfirmantene tenker gjerne på det som en idé, og vi må konkretisere for å komme nærmere så det også angår oss. Jeg tror at det ikke er bare konfirmantene som holder ordet synd på armlengdes avstand; det gjør vi også. Det er fordi det er plagsomt og vanskelig å snakke om, og vi avfeier det gjerne med at vi gjør så godt vi kan, og mer kan vi ikke gjøre; det får nå være godt nok. Godt nok er det bare når vi er ærlige og stiller oss åpne for å ta imot Guds nåde.

2. Tatt på fersken!

3. "Hva vil du gjøre med denne synderen?" spør de. Lar Jesus seg presse?

4. Jesus Frelser, dom og død, eller nåde og liv?

Stillheten - han skriver i sanden!

5. Nåde - tilgivelse.

6. Nytt liv - ansvar - leve livet i Kristus; gå bort og synd ikke mer! Da skal dere kjenne sannheten, og sannheten skal sette dere fri.

Jeg tror denne fortellingen kan minne oss på noe viktig, det å virkelig se oss selv i den rollen der vi trenger Jesus Kristus som vår Frelser, og ikke blir selvrettetferdige. Selvrettetferdighet er ett av de mest karakteristiske trekk ved vår tid.

God prekenjobbing!

Salmer

Noen salmer å plukke fra Norsk Salmebok: 709, 331, 335, 336, 346, 393, 402, 405, 415, 418, 419, 430, 649. Salmer 97: 51, 55, 60, 62, 63, 77, 88, 91.

HILDE BARSNES
Sjømannsprest i New York

4. søndag etter pinse

4. juli 2010

Lesetekster: Jes 65,1-2 og 1Pet 5,5b-11

Prekentekest: Luk 15-11-32

Til dagen

6. søndag etter pinse har navnet Aposteldagen. Fargen er rød - rød for blod fordi dagen minner oss om at det fleste av apostlene endte sitt liv i martyrium, men også rød for Ånden som ga apostlene kraft til et liv i Jesu etterfølgelse. Dagen har preg av å være en slags feiring av kirken fordi kirken ble grunnlagt ved Jesu kall til apostlene om å bringe evangeliet videre ut i verden. Aposteldagen kommer søndagen etter 29. juni som allerede fra 300-tallet ble markert som Peter og Paulus sin dag. Denne søndagen er en anledning til å feire at kirken består gjennom skiftene tider, og at Gud stadig kaller nye mennesker til tjeneste slik han en gang kalte Peter, Paulus og de andre apostlene.

Til teksten

I denne søndagens tekst blir spørsmålet om hvem Jesus er, brakt på bane. Peter bekjenner at han tror Jesus er «Messias, den levende Guds Sønn». Jesus bruker ikke eksplisitt denne tittelen om seg selv, men han aksepterer Peters bekjennelse, og på mange måter blir dette både et høydepunkt og vendepunkt i evangeliet. Etter samtalen mellom Peter og Jesus finner vi uttrykket «Fra den tid» (16,21). Fra den tid vender Jesus seg mot Jerusalem og begynner å forberede disiplene på det som skal skje med ham. Vi kan altså si at han etter å ha akseptert messiasittelen begynner å klargjøre for disiplene hva denne rollen vil innebære for ham.

Bibelteksten for denne søndagen er omstridt med hensyn til ektheten i Jesu ord til Peter (v 17-19). Den første delen av teksten har parallelltekster hos Markus og Lukas, men disse siste versene er særstoff for Matteus og er det eneste stedet i evangeliene at ordet «kirke» blir brukt (utenom Matteus 18,17 som også handler om binde- og løsemakten). Mange har derfor hevdet at disse ordene stammer fra en senere tradisjon, knyttet til de senere menighetene. Andre hevder at språkstilen i ordene, som røper bakgrunn i arameisk språk, tyder på at dette må være en gammel overlevering. Det er uansett sett ikke usannsynlig at Peter, på

grunnlag av sin bekjennelse, har mottatt et spesielt kall fra Herren til en lederfunksjon blant hans etterfølgere. Hvor i Jesus-beretningen dette har skjedd og med hvilken ordlyd, synes jeg er mindre viktig. Diskusjonene rundt denne teksten kan delvis ha sin grunn i uenighet om hvorvidt Jesus ønsket å grunnlegge en kirke, eller om han kun forkynte Guds rike. Men dersom en tenker at Gud kaller personer til å gjøre Guds rike synlig i verden, og at kirken primært er disse menneskene som kommer sammen i Jesu navn og rundt evangeliet om Guds rike, så trenger det ikke være noen motsetning.

Bibelteksten før og etter vårt tekstavsnitt viser at det fortsatt er mye i forhold til Jesus, som disiplene ikke forstår. Når Jesus i v 21 begynner å fortelle om at han skal lide og dø, gir Peter seg til å irettesette ham. Selv om Peter eller de andre disiplene har brukt tittelen Messias om Jesus, kan de altså ikke fullt ut forstå hva som ligger i dette, før etter Jesu lidelse, død og oppstandelse. Peters bekjennelse om at Jesus er «Messias, den levende Guds sønn» er likevel noe annet enn andre folks antagelser om at Jesus kan være en av profetene som har levd tidligere. På Jesu tid synes det som om messiasforventingene overveiende handlet om forventninger om at det skulle komme en politisk-nasjonal befrier for det jødiske folket, og at Messias sitt komme skulle innlede til en spesiell tidsalder for dette folket. «Guds sønn» kunne brukes synonymt med messias-tittelen om Guds utvalgte. Peter og disiplene må ha vært preget av samtidens forventninger. Selv om de ser på Jesus som en helt spesiell utvalgt fra Guds side, så vi kan altså ikke anta at det i Peters bekjennelse ligger fullt og helt den samme dybden som i kirkens senere bekjennelse. Samtidig har disiplene gjennom sin vandring med Jesus stadig blitt overveldet av hans person og gjerning og den relasjon Jesus synes å ha til Far i himmelen (Matt 14, 22). De er i en prosess der deres oppfatning av Jesus er i stadig bevegelse.

Peter bekjennelse til Jesus gir grunnlag for Jesu utvelgelse av Peter. Det er blitt diskutert om Peter her kun fremstår som en representant for disippelflokken, eller om Jesu ord er spesielt rettet mot Peter. Når det gjelder Jesu ord om at Peter er den klippen som han vil

bygge sin kirke på, så synes det å handle om at Peter er den første som bekjenner at Jesus er Messias. Her er Peters person og hans bekjennelse (som er åpenbart ham fra Gud) viktig, og han får derfor rollen som en sentral person i den første kristne kirke. Peter het opprinnelig Simon, og det er Jesus som gir ham navnet Peter, klippen. Et navn som ut fra sammenhengen i teksten kan synes å henspille mot den klippeblokken som er første stein i en bygning (eller mer spesifikt: den klippegrunnen som templet - det nye templet av Guds folk - skal bygges på). Når det gjelder Jesu ord om «himmelrikets nøkler» og binde- og løsemakten, må en kanskje i større grad se på Peter som en representant for disippelflokken. Leser vi f.eks. Matt 18, 15-20, synes dette som en oppgave som tillegges hele menigheten, der hovedvekten ligger på at fellesskapet av de troende skal åpne Guds rike for folk og dermed gjøre Guds nåde og tilgivelse av synder synlig mellom menneskene. Det motsatte, nemlig å fastholde noe i deres synder, blir fremlagt som en siste utvei eller en person overhodet ikke ønsker å ta et oppgjør med uretten som er begått. I 23,13 angriper Jesus fariseerne og de skriftlærde som «stenger himmelriket for menneskene». Det er altså ikke dette som er menighetens kall.

Når Jesus sier at han vil bygge sin kirke, bruker han det greske ordet *ekklesia* som betyr folkeforsamling, men her må vi også forstå ordet ut fra gammeltestamentlig språkbruk hvor da ordet får en religiøs betydning. Det handler om forsamlingen av hele Israels folk, Guds folk, særlig da i gudstjenestelig sammenheng, og dreier seg altså ikke om en liten forening eller klubb av noen få mennesker. Når Jesus snakker om *sin ekklesia*, sier det også samtidig noe om hvem han er som Messias, siden det i GT bare var Gud som kunne tale om *sin* forsamling. Når Jesus sier «at dødsrikets porter ikke skal få makt over» kirken, kan dette sees på som et løfter om at kirken skal bestå, men også om at døden ikke skal ha makt over menneskene som er kirken.

Til prekenen

Det er mange mulige innsteg du som predikant kan velge ut fra teksten på denne søndagen, alt etter hva du som predikant tenker at menig-

heten trenger å høre. Ønsker du f.eks. å preke om kall til tjeneste, om hva som er essensielt for kirkens eksistens, om skriftemålet eller Guds nåde gjennom kirken og sakramentene? Jeg vil foreslå tre ulike innsteg til prekenen.

1. En må være først

Aposteldagen faller dette året på 4. juli, amerikanernes nasjonaldag, "Independence day". I 1776, og i årene før, var det noen modige menn som gikk foran i kampen for amerikansk selvstendighet. Fordi noen gikk foran og mente noe, og fordi noen tok kampen, ble "Independence day" en realitet. 76 år senere, i 1852 ble det holdt en tale av Frederick Douglas, en afroamerikaner som kjempet mot blant annet slaveriet, undertrykkelse av svarte og kvinner, hvor han reflekterte over betydningen av 4. juli for afroamerikanerne. Han sa til tilhørerne: «This Fourth of July is yours, not mine. You may rejoice, I must mourn.» Det var noen som måtte gå foran å sette navn på urettferdighet; noen måtte våge gå foran i kampen for like rettigheter i samfunnet, slik at andre kunne komme etter. 106 år senere, i 4. april 1968, ble en mann skutt i Memphis i Tennessee. Han het Martin Luther King. Han hadde, sammen med andre, satt i gang en stor ikke-voldelig bevegelse som kjempet for de svartes borgerrettigheter i USA. En måtte tørre å gå foran for at andre skulle kunne komme etter. En svart, som Rosa Parker, måtte være den første til å tørre å ikke reise seg for en hvit på bussen. En svart måtte være den som gikk først i protest-toget.

En måtte også være den første til å bekjenne, slik Matteus-evangeliet forteller om Peter, den første til å våge å tro at nå skjer det, det som Gud på forhånd hadde gitt løfter om. Nå er den nye tiden, tiden for frelse. Guds Messias er her midt i blant oss. Noen måtte gå foran som lederskikkelser i den kirken som skulle bringe evangeliet ut til alle folk. Det betyr ikke at disse noen hadde forstått alt, at de var feilfrie og alltid gjorde de riktige vurderingene og valgene, men det å gå foran innebærer også risikoen for noen ganger å trå feil, slik Peter som leder for disippelflokken langt i fra fremstår som feilfri.

Prekenen denne dagen kan brukes til å oppmuntre til frimodig tjeneste også der men-

nesker føler seg alene som kristne og troende. Ikke noe menneske kan selv se rekkeviddene av eget liv, tro og vitnesbyrd, slik Martin Luther King ikke kunne vite rekkeviddene av din kamp. En må være den første til å våge å følge etter Jesus, slik at andre kan komme etter.

2. Utvalgt for å innby

Historien har vist at det å få en spesiell lederrolle og det å få makt kan være en farlig fristelse for mennesker. Mange statsledere har vist seg å bli til tyranner og despoter for å beholde sin makt og beskytte seg og sin flokk. Også kirkens ledere har til tider misbrukt sin makt, slik opprullingene av overgrepsskandaler viser. Alle tre bibeltekstene denne søndagen viser at mennesker ikke blir kalt eller utvalgt i den hensikt at de skal kunne nyte godene av en spesiell maktposisjon, eller for at de skal kunne leve behagelig med en liten utvalgt flokk. Kirken og de troendes kall har en spesiell hensikt. De er utvalgt for å kunne innby alle mennesker til kirkens fellesskap og til Guds rike. Slik Jesus var utvalgt for å bringe Guds frelse til menneskene, kan vi lese fra 1 Peters brev at vi er utvalgt for å forkynne Guds storverk: «dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som Gud har vunnet, for at dere skal forkynne hans storverk...» (2,9) I Jeremia-teksten blir Jeremia satt til å være profet for folkene, til å gå til alle som Herren sender ham til, og i evangelieteksten kalles Peter til å «åpne himmelriket» på jorden. Det at Peter gjennom påskens erfaringer ble smertelig klar over eget svik og feighet, ga ham kanskje en nødvendig ydmykhet i den lederrollen han fikk. Han ble ikke kalt først og fremst fordi han fortjente en spesiell maktposisjon, men fordi Gud ville noe med mennesker, gjennom ham.

Derfor blir jeg glad når en person kommer til kirken og sier til meg: «Jeg er ingen troende. Men jeg opplever likevel at det er godt å komme hit til kirken, bli vennlig mottatt og få være en del av fellesskapet. Kanskje en dag kommer jeg også til å tro.» Det er ikke fordi personen ikke tror at jeg blir glad, men fordi yttergrensene for hvem er innenfor og utenfor ikke oppleves så sterke at det blir umulig for en som tviler å tre innenfor. Plutselige omvendelser skjer jo iblant, men som oftest virker det som om troen

vosker fram gjennom en lengre prosess. Felles-skapets oppgave er å innby og la mennesker få lov til å være i denne prosessen. Kirken er ingen koseklubb for de spesielt utvalgte, og heldigvis beror ikke kirkens identitet på ytter-grensene, men på hva vi samles rundt. Kirken er Jesu Kristi kirke. Vi samles i hans navn, rundt evangeliet og sakramentene. Derfor går bevegelsen alltid i to retninger i kirken. Vi søker inn mot Kristus, men også ut mot folke-slagene med de gode nyhetene om Guds rike. Kirken er til for verden.

Prekenen denne dagen kan brukes til å frem-heve kirken misjonale aspekt, til å utfordre menighetens lemmer til å se seg selv som en del av Guds frelsesplan, sendt til verden for å gjøre Guds rike og Guds nåde synlig på jorden, for alle mennesker.

3. Et nytt navn

En mann holdt en andakt på et eldretreff. Det var noe han hadde gruet seg til å gjøre. Han hadde vært svært nervøs på forhånd og trodde egentlig ikke at han var skikket til en sånn opp-gave. Etter andakten var det noen av de eldre som kom bort til ham og sa: " Dette burde du gjøre oftere. Da du snakket i dag, traff det meg virkelig."

En ungdom var leder på konfirmantleir og følte seg usikker på hva konfirmantene syns om henne. Etter leiren fikk hun høre at noen av konfirmantene har sagt om henne at de syns at hun var en skikkelig god leder, fordi hun fikk alle til å føle seg vel, lagde god stemning og ga konfirmantene trygghet for at de kunne være seg selv.

Å gi mennesker slike tilbakemeldinger hand-ler om hjelpe folk til å se hvem de selv er, og hvilke nådegaver Gud har lagt ned i dem. Det er det ikke alltid så lett å se selv. Selv ser vi ofte lettere begrensningene. De fleste trenger noen som kan speile dem, hjelpe dem til å se mulig-hetene og kanskje finne ut noe om hva som kan være Guds kall til dem. Billedlig talt handler det om å gi noen et nytt navn, et navn de ikke kjente til på egen hånd. I Bibelen er navn ofte nært knyttet til identitet, egenskaper og livsvei. Jesus gir Simon et nytt navn, Peter, Klippen. Navnet sier noe viktig om hvilke gaver og oppgaver som Jesus ønsker å gi Peter.

I en del land er det vanlig at man gir barnet

et navn i dåpen i tillegg til det navnet barnet fikk ved fødselen. Dette minner oss om at Gud gir oss en ny identitet i dåpen. I tillegg til å være mennesker, født med menneskeslektens synd og skyld, er vi født på ny, til et liv med den oppstandne Kristus. Våre nye navn er TRO, HÅP og KJÆRLIGHET.

Slik kan prekenen ha fokus på Jesu gaver og oppgaver til den enkelte. Jesus vet om våre begrensninger, men utfordrer oss like fullt på våre muligheter. Kirken trenger mennesker som griper mulighetene.

Salmer

Her er forslag til noe aktuelle samler under temaene kirken, kall, tjeneste, misjon: 0103, 095, 096, 012, 227, 529, 537, 542, 430 og 415.

SILJE SØREBØ
Kapellan i Holmlia

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER

Borg bispedømme

Borg bispedømmeråd har i møte 21.04. 2010 foretatt følgende tilsetninger:

Jakob Furuseth som sokneprest i Øvre Romerike prosti med tjenestested Gjerdrum og Heni sokn

Roger A. Hugdal Marchen som kapellan i Nedre Romerike prosti med tjenestested Strømmen sokn

Vi har mottatt bekreftelse på at de tar imot stillingen.

LEDIGE STILLINGER

Borg bispedømme

Det kongelige fornyings-, administrasjons- og kirkedepartement - Den norske kirke. Prost i Ringerike prosti i Tunsberg bispedømme.

Embetet som prost i Ringerike prosti i Tunsberg bispedømme er ledig.

Prosten leder prestetjenesten i prostiet, bistår biskopen i embetsutøvelsen og gjør tjeneste som menighetsprest i Hønefoss menighet etter biskopens fastsettelse og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembetet. Vi søker en prost som har evne og vilje til samarbeid og medarbeiderskap og til å motivere og inspirere medarbeidere og menigheter. Erfaring som leder vil bli vektlagt, sammen med evne til strategisk tenkning. Prosten inngår i biskopens regionale lederskap både med hensyn til prestetjenesten og øvrige oppgaver ifølge tjenesteordning for prost.

Prostiet har ca. 34 000 innbyggere, og 28 836 er medlemmer i Den norske kirke. Prostiet omfatter kommunene Ringerike med ti sokn og Hole med ett sokn, og det har totalt 16 kirker. Det er 11 faste prestestillinger i prostiet, innbefattet en fengselsprest, en kombinert prostiprest/sykehusprest og en kombinert prostiprest/rådgiver for prosten. Fellestrådene har rundt 30 årsverk.

Prosten har sete i Ringerike kirkelige fellesråd og har kontor sentralt i Hønefoss, samlokalisert med Ringerike kirkelige fellesråd og flere av menighetskontorene. Det er saksbehandlerressurser for prosten i 30 % stilling.

Den nye prosten vil få en sentral rolle i det spennende og utfordrende arbeidet med å få

reist ny kirke i Hønefoss etter den tragiske brannen i januar 2010. I ventetiden har menigheten en vakker og velegnet kirkestue som fungerer som interimskirke. Menigheten betjenes av sokneprest, prost og prostiprest som også er rådgiver for prosten, dessuten kantor, diakon i halv stilling, sekretær og to kirketjenere. I tillegg har Hønefoss menighet i samarbeid med to nabomenigheter og Normisjon Hønefoss ansatt en barne-/ungdoms-koordinator i 60 % stilling for å styrke arbeidet blant barn og unge.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i endringer av gjøremål og embetsdistriktets utstrekning, samt endringer i regler for pensjons- og aldersgrense.

Til embetet hører bolig med boplikt, i Vesterngata 12, 3513 HØNEFOSS. Huset er fra 1930, på- og ombygget i 1990. Det er opprinnelig innredet som tomannsbolig, men er godt tilrettelagt som enebolig. Boligareal er ca. 264 m², og tomten er på ca. 1 mål. Det er dobbel garasje. Den som blir utnevnt, må finne seg i de bestemmelser som måtte bli truffet om boligen, herunder leie, bruk og eventuell flytting av bosted. Ved prosteskifte vil det bli rutinemessig gjennomgang og oppussing.

Lønnstrinn 67-76. Innskudd i Statens pensjonskasse.

Søkere må opplyse om de behersker begge de offisielle målformene. Målformen i kommunene er bokmål.

Tunsberg bispedømme ønsker flere kvinner i ledende prestestillinger. Kvinner oppfordres derfor til å søke.

Det vil bli utarbeidet offentlig søkerliste. Søkere gjøres oppmerksomme på at opplysninger om dem kan bli offentliggjort selv om søkerne ber om ikke å bli ført opp på offentlig søkerliste, jf. offentliglova § 25 annet ledd.

Søknad sendes tjenestevei med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanser til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Postboks 8004 Dep, 0030 OSLO.

Søknadsfristen er 18. juni 2010.

Nærmere opplysninger kan fås hos prost Jan Otto Myrseth, tlf. 99 51 82 80, eller ved Tunsberg bispedømmekontor, tlf. 33 35 43 00, og på bispedømmets hjemmesider www.kirken.no/Tunsberg

Tunsberg bispedømme

Sokneprest i Ringerike prosti med særskilt tjenestested Lunder og Veme sokn.

Ringerike prosti består av soknene Hønefoss, Norderhov og Ask, Tyrstrand, Veme, Lunder, Haug, Ullerål, Hval, Viker, Nes og Hole. Proste-sete er i Hønefoss, og i prostiet er det to fellesråd, Ringerike og Hole.

Soknepresten er en leder i den utøvende delen av menighetens virksomhet, særlig gudstjenester og kirkelige handlinger. Når det gjelder konfirmanter og annen trosopplæring, samarbeider soknepresten med menighetens øvrige medarbeidere og råd.

Sokneprestkontoret er samlokalisert med flere andre menigheters kontorer sentralt i Hønefoss, i tillegg til prostens kontor og Ringerike kirkelige fellesråd. Dette gir et godt utgangspunkt for samarbeid og fellesskap. Foruten soknepresten utgjøres menighetenes stab av kontorfullmektig, organist og to kirketjenere. Det er også et utstrakt samarbeid med de andre prestene og øvrige ansatte som har tjenestested i menighetene i det gamle Norderhov prestegjeld.

Det er gode kommunikasjoner i kommunen, og det kirkelige arbeidet preges av en positiv ånd og vilje til samarbeid over soknegrensene. Kirken møter stor velvilje i den lokale grunnskolen, og det er gode tradisjoner for samarbeid mellom kirke og skole. Det samme gjelder samarbeidet med sykehjemmet. De to menighetsrådene viser stor entusiasme for nysatsing, ikke minst på aktiviteter for barn og unge. Lunder sokn har 1299 medlemmer, og Veme 660.

Personlige egenskaper

Vi søker en prest som ønsker å gjøre tjeneste i distriktet, med nærhet til folk, bygder, natur og aktiviteter. Folkekirken står sterkt, og dette merkes særlig i oppslutningen om de kirkelige handlinger. Presten må være glad i å lede gudstjenester og kirkelige handlinger og ha evne til godt samvirke med staben og med andre medarbeidere i menigheten.

Vi tilbyr

Soknedalen byr på fantastiske muligheter med tanke på friluftsliv, jakt og fiske. Alle kjenner hverandre, og folk på bygda tar vel imot presten

sin.

Til stillingen hører en stor tjenestebolig som ligger i Sokna sentrum og er godt vedlikeholdt. Den har to stuer og kjøkken med anretning i første etasje. I annen etasje fire soverom og bad med WC. Til prestegården hører også et lite stabbur. Boligen har en fin hage med en del bærbusker. Det er planer om å bygge ny garasje til boligen, til erstatning for et uthus som skal rives. Det er boplikt til stillingen. For bruk av bolig svares husleie etter fradragsregulativets bestemmelser.

Stillingen lønnes i stillingskode 0930 - sokneprest, lønsspenn 53-75 i Statens lønnsregulativ. Pensjonsinnskudd. Endelig lønnsfastsettelse ved egen prosedyre etter tilsetting.

Øvrige godtgjøringer, rettigheter og forpliktelser som til enhver tid gjelder for presteskapet. Nærmere bestemmelser om tjenesteppting for stillingen kan bli fastsatt av bispedømmerådet etter gjeldende prosedyre.

Søkeres navn vil normalt bli offentliggjort. Anmodning om å få sitt navn unntatt offentlighet må begrunnes.

Samlivsform kan bli vektlagt.

Tilsetting skjer på de vilkår som til enhver tid gjelder, og den som tilsettes, må rette seg etter

- endringer i lover, tariffavtaler, reglement m.v. herunder spørsmål vedrørende tjenestebolig og boligfradrag samt

- avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og tjenestedistrikt.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til prosten i Ringerike, Jan Otto Myrseth 99 51 82 80, fung. stiftsdir. Rolf Simeon Andersen 33 35 43 23 el. rådgiver Grete Haugland Gjerp 33 35 43 00/11.

Søknad via Tunsberg bispedømmes hjemmeside: www.kirken.no/tunsberg. *Søknadsfrist 27. mai 2010.*

Stavanger bispedømme

Det kongelige fornyings-, administrasjons- og kirke departement - Den norske kirke. Prost i Tungenes prosti i Stavanger bispedømme.

Embetet som prost i Tungenes prosti i Stavanger bispedømme er ledig fra 1. juni 2010.

Prosten leder prestetjenesten i prostiet, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse og gjør selv tjeneste som menighetsprest slik biskopen fastsetter, og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembetet. Menighetspreste-tjenesten er ca. 60 % av stillingen. Til embetet stilles krav om høy faglig kompetanse, gode lederegenskaper og evne til samarbeid. Prosten skal motivere medarbeidere og menigheter til å arbeide i samsvar med kirkens målsettinger. Prostene i Stavanger møter til faste prostemøter hos biskopen.

Prostiet består av kommunene Randaberg, Kvitsøy, Sola, Rennesøy og Finnøy med til sammen ca. 40.000 innbyggere, og der er 17 kirker. Prostiet har hatt en betydelig befolkningsvekst de siste årene. Det er 12 sokn (medlemmer i Den norske kirke), Randaberg (5733), Grødem (2847), Kvitsøy (467), Rennesøy (1975), Mosterøy (1594), Hesby (1319), Talgje (607), Sjernarøy (499), Sola (6994), Tananger (4881), Rege (2604) og Sørnes sokn (3463). I prostiet er det f.t. 12 prester der 9,3 stillinger lønnes av Stavanger bispedømmeråd og 1,5 stilling av kirkelige fellesråd. For øvrig er det 1 kateket, 3 diakoner, 11 kantorer/organister, og 6 trosopplæringsmedarbeidere. Tungenes prosti er tildelt trosopplærings midler f.o.m. budsjettåret 2010. I de kirkelige fellesrådene i prostiet er det totalt 31,85 årsverk fordelt på 66 stillinger.

Prostens kontor ligger sentralt i Randaberg sentrum og er samlokalisert med Randaberg kirkelige fellesråds administrasjon og menighetsstaben i Randaberg sokn. Det er proste-sekretær i 20 % stilling. Presteskapet møtes jevnlig.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i endringer av gjøremål og embetsdistriktets utstrekning, samt endringer i regler for pensjons- og aldersgrense.

Til embetet hører bolig med boplikt sentralt i Randaberg, med adresse Varen 1. Boligen er

bygget i 1969 og har et boareal på 232 m². Det er carport til en bil, og tomten er på 1 mål. Den som blir utnevnt, må finne seg i de bestemmelse som måtte bli truffet om boligen, herunder leie, bruk og eventuell flytting av bosted.

Søkere må opplyse om de behersker begge de offisielle målformene. I prostiet har 8 sokn bokmål som målform, mens 4 sokn har nynorsk.

Lønnstrinn 64-76. Innskudd i Statens pensjonskasse.

Kvinner oppfordres til å søke.

Det vil bli utarbeidet offentlig søkerliste. Søkere gjøres oppmerksomme på at opplysninger om dem kan bli offentliggjort selv om søkerne ber om ikke å bli ført opp på offentlig søkerliste, jf. offentleglova § 25 annet ledd.

Søknad sendes tjenestevei med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanser til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Postboks 8004 Dep, 0030 Oslo.

Søknadsfrist er 18. juni 2010.

Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse til stiftsdirektør Åge Bognø, Stavanger bispedømmekontor, tlf. 51 84 62 70 og på bispedømmets hjemmesider www.kirken.no/ Stavanger

Møre bispedømme

Det kongelege fornyings-, administrasjons- og kyrkjedepartement - Den norske kyrkja. Prost i Austre Sunnmøre prosti i Møre bispedømme.

Embetet som prost i Austre Sunnmøre prosti er ledig frå 15. juni 2010.

Prosten leier prestenesta i prostiet, hjelper biskopen i hennar embetsgjerning og gjer sjølv teneste som kyrkjelydsprest slik biskopen fastset, og utfører dei oppgåvene som ligg til prosteembetet. Prosten skal i samvirke med dei kyrkjelege råda medverke til eit godt arbeidsmiljø, samarbeid og åndeleg fellesskap innan dei kyrkjelege arbeidslaga i prostiet og hjelpe tilsette og kyrkjelege organ med fagleg vegleing, råd og støtte.

Vi søkjer etter ein person som kan utøve åndeleg og kyrkjeleg leiarskap, og som har administrativt røynsle. Søkjaren bør kunne dokumentere etter-/vidareutdanning innan PKU, ABV og/eller PLU eller tilsvarande. Det vil og bli lagt vekt på personlege eigenskapar.

Austre Sunnmøre prosti omfattar kommunane Sykkylven, Stranda, Norddal, Stordal, Ørskog og Skodje med til saman ca. 20 500 innbyggjarar. Prostiet har 10 sokn og ca. 18 500 medlemmer av Den norske kyrkja. Det er 12 kyrkjer og eit bedehusapell i prostiet.

For tida er arbeidet fordelt slik at om lag 60 % av stillinga går med til kyrkjelydsteneste. I tillegg til prosten gjer sju prestar teneste i prostiet, fordelt på tre samarbeidsområde. Prosten møter prestane til kollegafellesskap og fag-/tenestesamling ca. ni gonger i året. Samarbeidet mellom prosten og dei seks kyrkjeverjene er under utvikling for å samordne og utnytte best mogeleg ressursane dei to arbeidsgjevarlinene disponerer.

Fellesråda har 22,7 årsverk, fordelt på 35 stillingar. Mellom desse er kateket, trusopp-læringsmedarbeidar, soknediakon og ungdomsdiakon, alle i heile stillingar. På kyrkjemusikalsk sektor gjer fire kantorar og tre organistar teneste.

Prostekontoret ligg sentralt på Kyrkjetorget i Ørskog sokn. Sokneprest, kyrkjeverje og prostesekretær (40 %) har like eins kontor på dette kyrkjelydshuset.

Den som vert utnemnd, må rette seg etter tenesteordninga for prostar. Vedkomande må finne seg i endringar av gjeremål, i embets-

distrikta si utstrekning og i endringar i reglane for pensjons- og aldersgrense.

Til embetet høyrer OVF-eigd bustad med buplikt. Prostebustaden i Ørskog er ein vakker freda bygning frå 1790 med 195 m² buareal. Tomta er på ca. 3,5 da og ligg i naturvern-område. Anna bustad kan bli vurdert. Den som vert utnemnd, må finne seg i dei avgjerdene som vert tekne om leige og bruk av tenestebustaden.

Søklarane må opplyse om dei kan nytte begge målformer. Nynorsk er tenestemål i prostiet og vert nytta i dei fleste kyrkjene.

Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Lønnstrinn 64-76. Av dette går vanleg pensjonsinnskott.

Det vil bli utarbeidd offentleg søkjarliste. Ein gjer søkjarar merksame på at opplysningar om dei kan bli offentleggjort sjølv om søkjaren ber om ikkje å blir ført opp på offentleg søkjarliste, jf. offentleglova § 25 andre ledd.

Søknad må sendast tenesteveg med CV, vitnemål, attestar og opplysningar om referansar til Fornyings-, administrasjons- og kyrkje-departementet, Postboks 8004 Dep, 0030 OSLO.

Søknadsfristen er 18. juni 2010.

Nærmare opplysningar kan ein få på bispedømet sine heimesider www.kirken.no/moere, eller ved å kontakte biskop Ingeborg Midtømme tel. 71 25 06 72 eller stiftsdirektør Jan-Egil Korseberg tel. 71 25 06 80.

Solveig Tuft Johansen

BARE NATTEN HAR VERDENSROM

En tenkebok om tro og livsmestring.

"Vi er skapt til å utvikle oss og leve i vår egen tid. En god vekst skjer i skjæringspunktet mellom trygghet og utfordring."

Solveig Tuft Johansen har i hele sitt voksne liv vært opptatt med hvordan livshistorier og tidens kultur påvirker menneskers liv. Først sitt eget. Men møter med ulike menneskeskjebner har berørt og inspirert henne til også å ville formidle håp, helhet og livshjelp til andre. Kristen tro er kilden og forankringen i hennes eget liv og helhetsforståelse.

Kr 249,-

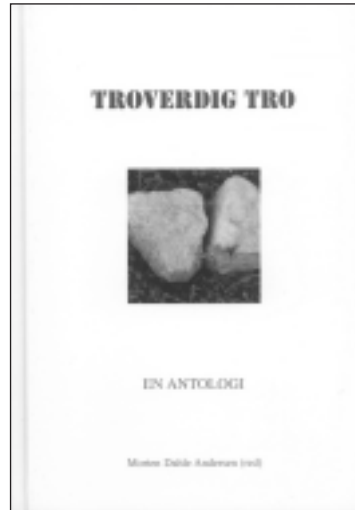
Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Morten Dahle Andersen (red)
TROVERDIG TRO

En antologi om apologetikk skrevet av 20 kvalifiserte og engasjerte mennesker. Boka stimulerer til aktiv deltakelse i en offensiv for troen i vår tid.

- Svarer Jesustroen fremdeles til menneskers dypeste behov?
- Kan vi rettferdiggjøre troen på Gud i en tid da kraftfulle stemmer hevder at Gud er død? Har de troende et troverdig alternativ til tidsklemma?
- Hvilke utfordringer møter en 2000 år gammel tro på Jesus Kristus i et sekulært samfunn?
- Hvordan klarer vi som troende å formidle en sann, troverdig og slitesterk tro i vår tid?

Kr 298,-

"Å leve slik at andre spør om vår tro, det er troverdig tro. Troens levde liv er et troens språk i seg selv, og det gir troverdighet til troens talte ord".

(Jan Oppsal)

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Jan Otto Myrseth.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

